

EURÓPSKA CENTRÁLNA BANKA

EUROSYSTÉM

KRÁTKA
HISTÓRIA
EUROVÝCH
BANKOVIEK
A MINCÍ

AKO SA EURO STALO NAŠOU MENOU

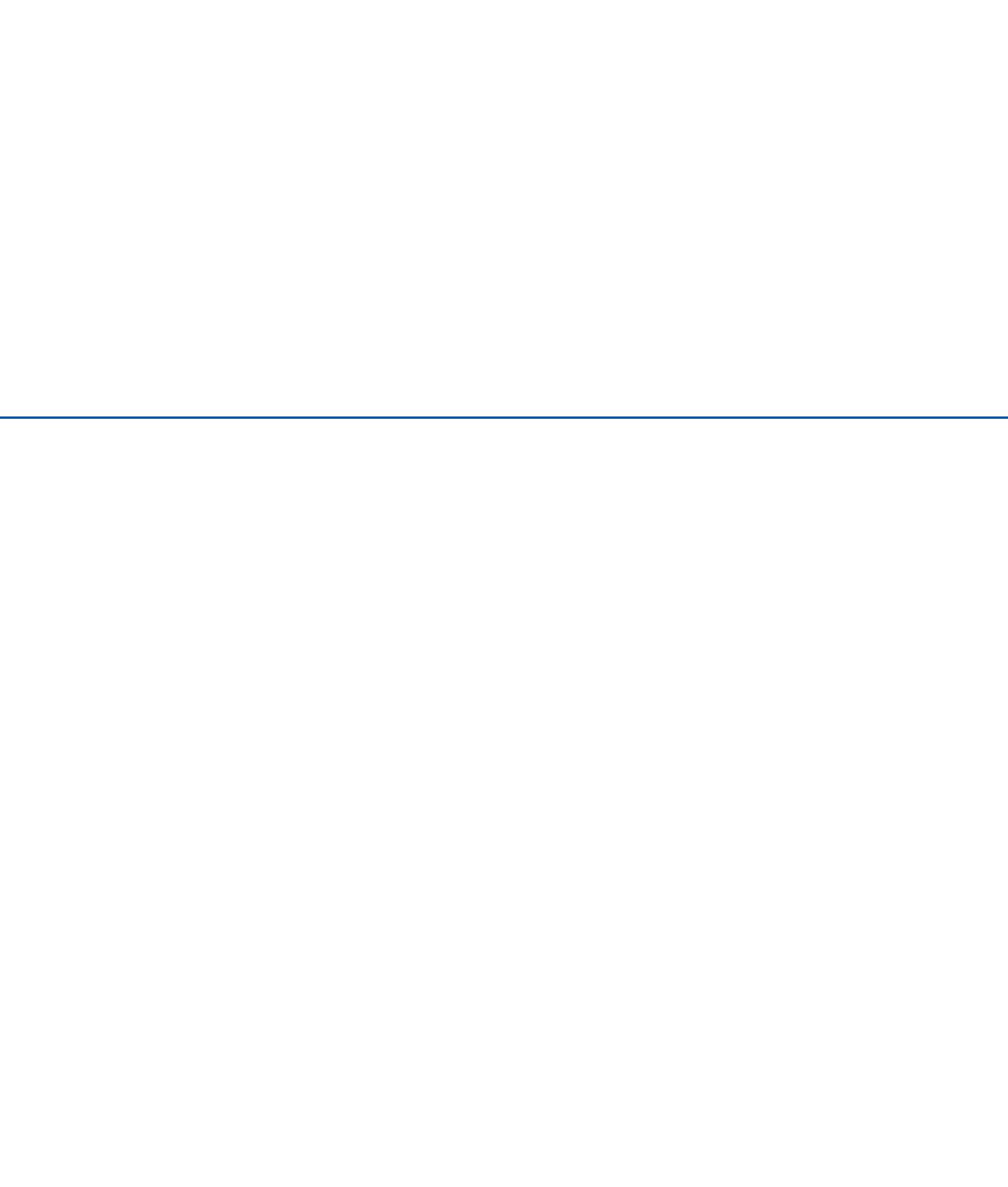

**AKO SA EURO STALO
NAŠOU MENOU**

**KRÁTKA HISTÓRIA
EUROVÝCH BANKOVIEK
A MINCÍ**

PREDSLOV		
KAPITOLA I DESAŤ ROKOV PRÍPRAV		
Vydávanie eurových bankoviek a mincí	7	
Názov meny a vznik znaku €	9	
Stanovenie nominálnych hodnôt	10	
Načasovanie zavedenia novej meny	10	
KAPITOLA 2 NÁVRH BANKOVIEK		
Výber témy grafického návrhu eurových bankoviek	12	
Vytvorenie bankoviek vhodných pre všetkých používateľov	17	
Hodnotenie návrhov	18	
Prieskum verejnej mienky a konečné rozhodnutie	22	
Návrh eurových mincí	22	
Príprava finálnych návrhov	24	
Zadanie s kritériami návrhu série eurových bankoviek	28	
Príloha: Výňatok zo zadania s kritériami návrhu eurových bankoviek	30	
	32	
	33	
KAPITOLA 3 VÝROBA		
Skúšobná tlač bankoviek	35	
Skúšobné bankovky	36	
Výroba tlačových dosiek	36	
Výroba nultej série eurových bankoviek	37	
Zavedenie systému riadenia kvality	38	
Právne a bezpečnostné aspekty spolupráce s dodávateľmi	40	
Výroba papiera	41	
Tlač	42	
Riadenie sériovej výroby eurových bankoviek	44	
Ochrana zdravia	48	
	49	

KAPITOLA 4		
PRECHOD NA NOVÚ MENU		
Odhad množstva bankoviek, ktoré bolo potrebné vytlačiť	51	Komunikačné aktivity v jednotlivých krajinách 74
Obeh a zásoby bankoviek	52	Prieskum v rámci kampane 76
Systém riadenia zásob pri prechode na euro	54	Internetová stránka kampane 78
Prvotná distribúcia bankoviek a mincí	55	Tlačové a propagačné aktivity 79
Predzásobovanie a druhotné predzásobovanie	56	Mediálna kampaň 80
Zjednodušenie prechodu na novú menu pre maloobchodníkov	59	
Uvedenie hotovostného eura do obehu	60	KAPITOLA 6 83
Stáhovanie národných bankoviek a mincí z obehu	60	OCHRANNÉ PRVKY
Konverzia bankomatov a zariadení na spracovanie hotovosti	62	EUROVÝCH BANKOVIEK
Výmena národných bankoviek v nominálnej hodnote	64	Skúška hmatom 84
	66	Skúška pohľadom 85
		Skúška naklonením 86
		Skúška ultrafialovou lampou 87
		Skúška lupou 87
		Viete, že... 87
KAPITOLA 5		
KOMUNIKÁCIA		
Príprava verejnosti na zavedenie eura	69	KAPITOLA 7 89
Informačná kampaň Euro 2002	70	AKTUÁLNY A BUDÚCI VÝVOJ
Partnerský program	72	
	73	

AKO SA EURO STALO NAŠOU MENOU

PREDSLOV

Jednotná mena Európy, euro, vznikla 1. januára 1999. Ďalšie tri roky však bola len „virtuálnou“ menou, ktorú používali najmä banky a finančné trhy. Pre väčšinu ľudí sa euro stalo „skutočnou“, t. j. viditeľnou a hmatateľnou menou až 1. januára 2002, keď boli zavedené eurové bankovky a mince. Tie sú už dnes bežnou súčasťou života viac ako 300 miliónov obyvateľov Európy.

Zavedenie nových peňazí v dvanásťich európskych krajinách, rovnako ako aj samotné zavedenie meny, bolo historickou udalosťou, za ktorou boli roky dôkladného plánovania a príprav. Kniha „Ako sa euro stalo našou menou“ túto história priblížuje. Opisuje dlhý sled rozhodnutí a udalostí, ktoré sa odohrali, kým sa euro dostalo z rysovacej dosky do tlačiarne a z centrálnej banky až do peňaženiek.

Na tejto ceste museli Európska centrálna banka (ECB), národné centrálné banky a vlády krajín eurozóny, Európska komisia, tlačiarne, mincovne i pracovníci v rôznych ďalších odvetviach, najmä v bankách a obchodoch, prekonáť mnoho prekážok a tŕžkostí a čeliť mnohým rizikám.

Logistické prípravy na zavedenie bankoviek a mincí sa začali už v roku 1992, keď ešte nikto nevedel, ako budú vyzerat', a keď nová mena nemala ešte ani definitívny názov. O grafickom návrhu bankoviek sa rozhodlo v roku 1996, keď Európsky menový inštitút, predchodca ECB, na základe súťaže vybral finálny návrh. V roku 1998 sa začalo so skúšobnou tlačou. Do bánk a obchodov sa hotovosť začala dodávať štyri mesiace pred 1. januárom 2002 – dňom €. Počas tohto obdobia boli v eurozóne upravené miliardy bankomatov a predajných automatov.

Podstatnou súčasťou príprav na zavedenie novej meny bola komunikácia. Ľudia museli presne vedieť, ako budú eurové bankovky a mince vyzerat', a ako si budú môcť vymeniť staré peniaze za nové. Tieto informácie sa šírili prostredníctvom televízie, tlačených materiálov, internetu a ďalších kanálov, pričom klúčovú úlohu zohrala informačná kampaň Euro 2002, ktorú zorganizovala ECB spolu s dvanásťimi národnými centrálnymi bankami eurozóny. V rámci šírenia informácií úzko spolupracovali aj vlády, verejné inštitúcie, a tiež komerčné i dobrovoľné organizácie.

Zavedenie eura nakoniec prebehlo hladko a nové bankovky a mince sa stali neoddeliteľnou súčasťou nášho života doma i v zahraničí. Verím, že knihu o tom, ako sa to všetko odohralo, ako sa euro stalo našou menou, si radi prečítate.

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Jean-Claude Trichet".

Jean-Claude Trichet
prezident Európskej centrálnej banky

KAPITOLA I

DESAŤ ROKOV PRÍPRAV

Budova limburskej vlády v Maastrichte, v ktorej sa zišla Rada guvernérov ECB pri príležitosti desiateho výročia Maastrichtskej zmluvy podpísanej v roku 1992.

VYDÁVANIE EUROVÝCH BANKOVIEK A MINCÍ

Eurové bankovky a mince boli uvedené do obehu v roku 2002, plánovanie a prípravy na ich zavedenie sa však začali už začiatkom 90. rokov. Dňa 7. februára 1992 bola v Maastrichte podpísaná Zmluva o Európskej únii. Zmluva okrem iného popisuje kompetencie Európskej centrálnej banky (ECB) a národných centrálnych báň a vlád dvanásťich krajín eurozóny v oblasti vydávania eurových bankoviek a mincí. Zmluva stanovuje, že ECB má výlučné právo povoľovať vydávanie bankoviek v rámci eurozóny, ale vydávať bankovky môžu okrem ECB aj národné centrálne báň. Keďže sa však ECB nezapája do hotovostných operácií, uvádzanie bankoviek do obehu a ich stiahovanie, spracovanie a skladovanie je v skutočnosti úlohou národných centrálnych báň.

Bankovky v obehu sa vykazujú v súvahách ECB a národných centrálnych báň podľa pevne stanoveného kľúča bez ohľadu na to, v ktorej krajine práve obiehajú. Množstvo bankoviek obiehajúcich v konkrétnej krajine sa už v skutočnosti nedá sledovať v dôsledku nezaznamenaného toku peňazí medzi krajinami, napríklad v rámci cestovného ruchu.

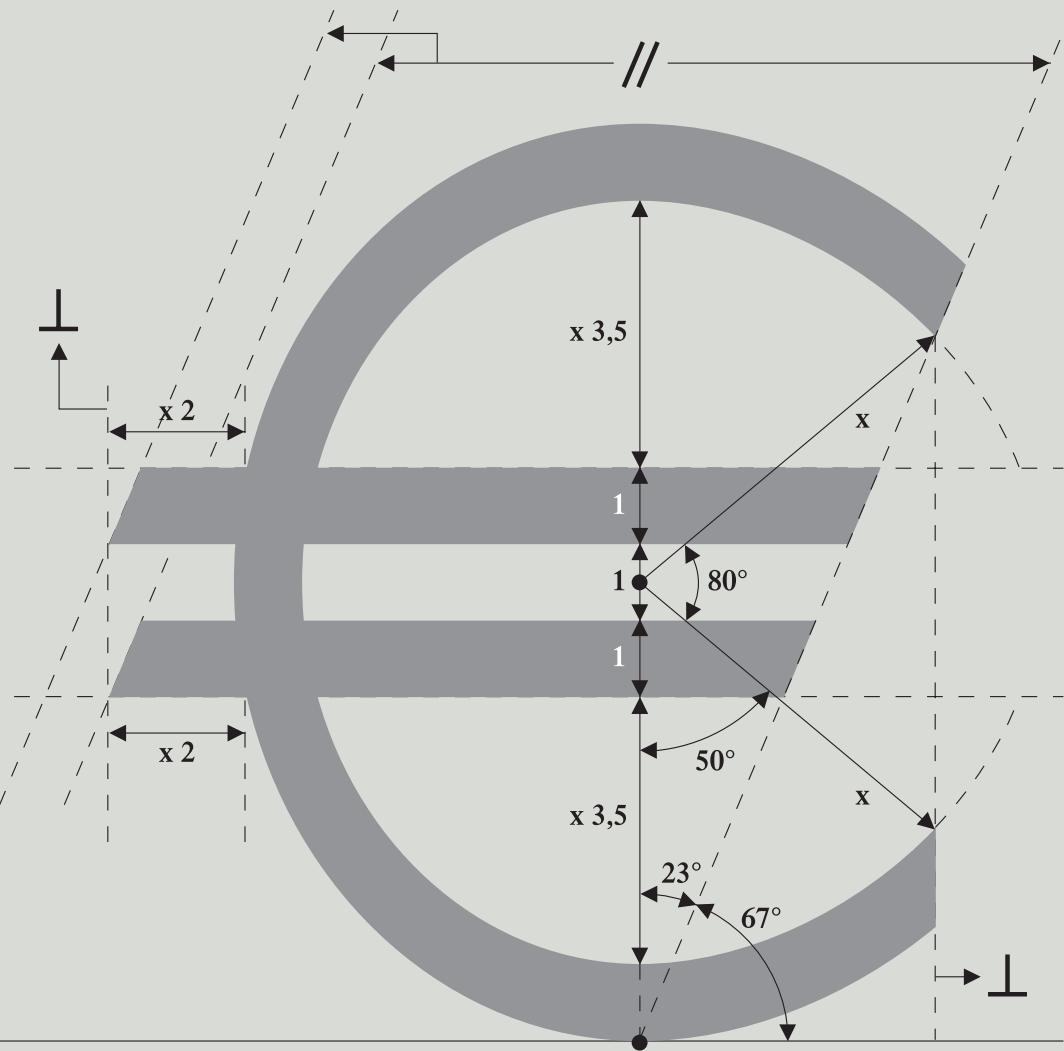
Zodpovednosť za eurové mince nesú vlády jednotlivých krajín a úlohu koordinátora v tejto oblasti plní Európska komisia v Bruseli. Vlády krajín eurozóny sú zákonnými emitentmi eurových mincí a nesú teda aj zodpovednosť za ich návrh, technické vlastnosti a razbu. Objem emisie eurových mincí však každoročne schvaľuje ECB, ktorá zároveň nezávisle hodnotí kvalitu vyrazených mincí.

NÁZOV MENY A VZNIK ZNAKU €

Na zasadení Európskej rady v Madride v decembri 1995 európsi lídri rozhodli, že názov novej meny bude euro. Ostatné návrhy boli zamietnuté, keďže sa vzťahovali na konkrétné krajiny. Medzi návrhmi boli napríklad „dukát“, „ecu“, „florin“, „franken“ a navrhovali sa tiež názvy vtedajších mien s predponou „euro“, napríklad „euromarka“. Zástupcovia krajín sa dohodli, že názov by mal byť rovnaký vo všetkých úradných jazykoch Európskej únie (EÚ) s prihliadnutím na rôzne abecedné systémy, a mal by sa ľahko vyslovovať. Názov novej meny však mal byť predovšetkým jednoduchý a mal vyjadrovať Európu.

Okrem názvu bolo potrebné stanoviť aj znak novej meny. Podobne ako názov sa mal aj znak jednoznačne spájať s Európou, mal sa dať jednoducho napísat a mal byť atraktívny. Pracovníci Európskej komisie navrhli zoznam tridsiatich možných znakov. Z neho sa vybral desať možností, o ktorých sa nakoniec hlasovalo vo verejnem prieskume. Verejnosť v prieskume vybrať dva najlepšie znaky. O víťaznom návrhu nakoniec rozhodol vtedajší prezident Komisie Jacques Santer a komisár pre hospodárske a finančné záležitosti Yves-Thibault de Silguy.

Znak eura je inšpirovaný gréckym písmenom epsilon, čím odkazuje na kolísku európskej civilizácie. E je okrem toho prvým písmenom slova Európa. Dve súbežné vodorovné čiary prechádzajúce znakom symbolizujú stabilitu meny. Oficiálna skratka eura, EUR, je zaregistrovaná v Medzinárodnej organizácii pre normalizáciu (ISO).

Znak eura podľa nariem ISO. Dve súbežné čiary zdôrazňujú stabilitu meny.

STANOVENIE NOMINÁLNYCH HODNÔT

Rada Európskeho menového inštitútu (European Monetary Institute – EMI), predchodcu ECB, v novembri 1994 rozhodla o postupnosti 1:2:5 siedmich nominálnych hodnôt eurových bankoviek: 10 € a 100 €, 20 € a 200 €, a 5 €, 50 € a 500 €. Táto postupnosť je v súlade s bežným delením nominálnych hodnôt väčšiny svetových mien a zodpovedá tiež postupnosti eurových mincí (1 cent, 10 centov a 1 €, 2 centy, 20 centov a 2 €, 5 centov a 50 centov), ktorú schválil Hospodársky a finančný výbor EÚ (Ecofin).

Rozhodnutie zaviesť bankovku vysokej nominálnej hodnoty, 500 €, bolo prijaté po dôslednom zvážení. Pred prechodom na hotovostné euro sa v šiestich krajinách eurozóny – v Rakúsku, Belgicku, Nemecku, Taliansku, Luxembursku a Holandsku – čoraz častejšie používali národné bankovky v hodnote od 200 € do 500 €. V roku 2000 bol napríklad dopyt po bankovkách 1000 DM (čo zodpovedá 511 €) pätnásťkrát vyšší ako v roku 1975 a predstavoval 34 % celkovej hodnoty bankoviek nemeckej marky v obehu. Naviac v krajinách mimo Európskej únie s pomerne nestabilnými menovými režimami, vysokou infláciou a nízkou dôverou v bankový systém ľudia často držia peniaze mien s nízkou infláciou ako prostriedok na uchovanie hodnoty. Pred zavedením eurových bankoviek boli v držbe bankovky vysokej hodnoty, napríklad 1000 DM.

Tri krajinu EÚ – Grécko, Taliansko a Rakúsko – používali pred zavedením eura aj bankovky veľmi nízkej nominálnej hodnoty (nižšej ako 2 €). Výsledkom emisie bankoviek s veľmi vysokou a veľmi nízkou nominálnou hodnotou by však bola séria bankoviek s príliš mnohými nominálnymi hodnotami. Používanie bankoviek by tak bolo zložitejšie a ich spracovanie a skladovanie komplikovannejšie. Za mincu s najvyššou hodnotou preto bola vybratá minca 2 € a za bankovku s najnižšou hodnotou bankovka 5 €.

NAČASOVANIE ZAVEDENIA NOVEJ MENY

Na zasadnutí Európskej rady v Madride sa hlavy štátov a predsedovia vlád dohodli, že eurové bankovky a mince začnú obiehať súbežne s národnými menami najneskôr do 1. januára 2002. Presný dátum, v období od 1. januára 1999 do 1. januára 2002, sa ponechal otvorený, aby bolo možné zohľadniť rozdielne požiadavky používateľov hotovosti a dlhý prípravný čas pred tlačou bankoviek a razbou mincí.

Dátum 1. januára 2002 mal svoje výhody i nevýhody. Koniec roka je obdobie s najvyššou frekvenciou používania bankoviek. Obeh je v dôsledku vianočných sviatkov v porovnaní s priemerom približne o 10 % vyšší a prvé januárové dni sú pre maloobchod zvyčajne obdobím výpredajov a inventarizácie. Pri výbere dátumu sa zvažovalo viacero možností, no ako najvhodnejší bol nakoniec zvolený 1. január 2002, pretože je začiatkom nového kalendárneho roka a zároveň je dátumom, ktorý očakávali orgány verejnej správy v jednotlivých krajinách. Európska rada na zasadnutí v Madride tiež rozhodla, že euro by malo obiehať súbežne s národnými menami najviac šest mesiacov, hoci neskôr sa diskutovalo o výhodách a nevýhodách skrátenia tohto obdobia. Krátšie obdobie duálneho obehu by bankám, maloobchodu a verejnosti znížilo náklady na spracovanie dvoch mien, zatiaľ čo dlhšie obdobie by poskytlo viac času na úpravu predajných automatov. Nakoniec bolo prijaté kompromisné riešenie a prechodné obdobie sa skrátilo. V novembri 1999 sa Rada Ecofin dohodla, že obdobie duálneho obehu by malo trvať od štyroch týždňov do dvoch mesiacov. Banky budú národnú menu vymieňať za euro aj po uplynutí tohto obdobia, národné meny však už nebudú zákonným platidlom.

Niektoré z národných mien, ktoré boli nahradené eurom.

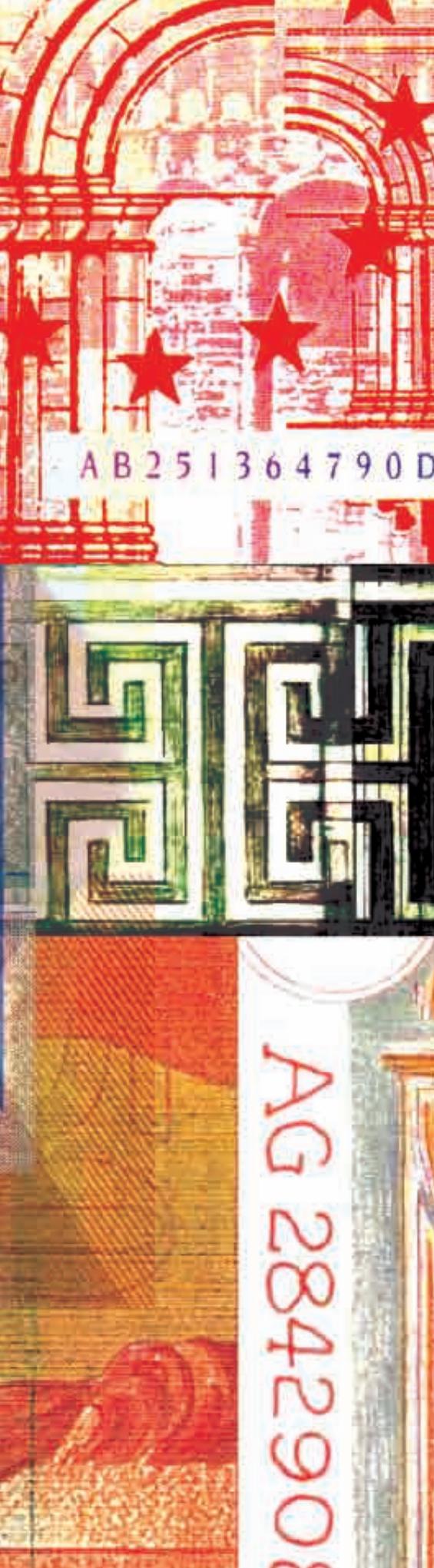

 Predstaviteľia vlád na zasadnutí Európskej rady v Madride 15. – 16. decembra 1995.

Zasadnutie madridskej Európskej rady, na snímke vľavo Felipe González, vtedajší predseda španielskej vlády
a úradujúci predseda Rady, a vpravo Jacques Santer, vtedajší predseda Európskej komisie.

KAPITOLA 2

NÁVRH BANKOVIEK

— Koláž návrhov eurových bankoviek zaradených do súťaže.

VÝBER TÉMY GRAFICKÉHO NÁVRHU EUROVÝCH BANKOVIEK

Najdôležitejším faktorom pri návrhu bankoviek je ich „odolnosť“ voči falšovaniu. Bankovky, a najmä séria bankoviek určených na používanie v rámci veľkej skupiny krajín, by však mali byť zároveň vizuálne atraktívne. Cieľom bolo dosiahnuť, aby boli eurové bankovky prijateľné pre všetkých v eurozóne i za jej hranicami. Bankovky mali obiehať v rôznych krajinách a kultúrach, a preto bolo potrebné, aby sa nevztáhovali na žiadny konkrétny národ či pohľavie. Potreba neutrálnosti sa zohľadnila aj pri výbere témy grafického návrhu. Bankovky by tiež mali umožňovať začlenenie esteticky pôsobivých grafických prvkov.

V novembri 1994 Rada Európskeho menového inštitútu požiadala Pracovnú skupinu pre bankovky o predloženie návrhov tém grafického návrhu súrie eurových bankoviek. Členovia skupiny, medzi ktorých patrili predovšetkým vedúci odborníci z oddelení bankoviek jednotlivých národných centrálnych bánk (pracovníci zodpovední za vydávanie bankoviek) a riaditelia tlačiarí príslušných centrálnych bánk, úzko spolupracovali s externou poradnou skupinou pre výber tém (Theme Selection Advisory Group). Túto skupinu tvorili odborníci z oblasti história, umenia, psychológie, všeobecného dizajnu a dizajnu bankoviek.

Poradná skupina mala najskôr navrhnuté témy, ktoré by vyjadrovali jednotu, resp. vytvárali „rodinu“ siedmich nominálnych hodnôt, a potom vybrať a stanoviť poradie troch najlepších tém. Keďže bankovky sa mali dať rýchlo a jednoducho rozpoznať ako európske, a to v rámci i mimo Európskej únie, rozhodlo sa, že na nich bude zobrazená vlajka, prípadne hviezdy EÚ. Tieto symboly stále viac používajú rôzne národy s vlastnou historiou, ktoré navzájom spolupracujú ako partneri v rámci jedného kontinentu. Na začiatku bolo vybratých 18 tém, mnohé z nich však mali tendenciu vyjadrovať konkrétny národný motív:

- Epochy a slohy v histórii európskej kultúry
- Európske dedičstvo
- Abstraktná téma a bezpečnosť
- Ciele, ideály a snahy Európskej únie
- Spoločná pamäť Európy a jej kultúrne pamiatky
- Fauna, flóra a životné prostredie
- Významné európske osobnosti v rámci konkrétej oblasti
- Aspekty Európy (nevyhnutné pre existenciu zjednotenej Európy, napr. komunikácia)
- Významné európske literárne diela
- Viacero portrétov na oboch stranach bankovky každej nominálnej hodnoty
- Krajiny
- Mestá, ktoré zohrali významnú úlohu v histórii Európy, napríklad univerzitné mestá
- Pamäti hodnosti
- Mýty a legendy (škandinávske, germánske, grécke, rímske a keltské)
- Európske listiny a dokumenty
- Mapy Európy v rôznych historických epochách
- Zakladatelia Európskej únie
- Kozmológia

Poradná skupina nakoniec vybrała nasledujúce tri témy:

„Epochy a slohy v histórii európskej kultúry“: jedna strana bankoviek mala zobrazovať portréty obyčajných ľudí prevzaté z európskych malieb, kresieb a skíc z rôznych epoch, na druhej strane by boli rôzne architektonické slohy. Cieľom bolo vybrať tému, ktorá by vyzdvihovala spoločné kultúrne dedičstvo národov Európy a na celom svete by jednoznačne vyjadrovala Európu. Najslávnejšie európske kultúrne pamiatky sú nakoniec známejšie ako európski vodcovia.

„Európske dedičstvo“: na jednej strane bankoviek by boli ilustrácie známych osobností európskej histórie, druhá strana mala zobrazovať známe diela, napríklad z oblasti hudby, maliarstva, vedy, architektúry, literatúry, medicíny a vzdelania. Na pozadí všetkých siedmich bankoviek by bola mapa

Európy bez hraníc, ktorá by zjednotila vzhľad celej súrady. Táto téma bola širšia ako „Epochy a slohy v histórii európskej kultúry“, keďže umožňovala zobraziť motívy až zo siedmich rôznych oblastí. V rámci tejto témy by však bolo pravdepodobne zložité zabezpečiť rovnocenné zastúpenie jednotlivých krajín, resp. mužov a žien.

- „Abstraktná téma a bezpečnosť“, neskôr premenovaná na „Abstraktný/moderný dizajn“, mala zobrazovať geometrické tvary a nefiguratívne prvky. Táto téma umožňovala vysoký stupeň flexibility návrhu a jednoduchšie začlenenie rôznych ochranných prvkov, napríklad hologramov a prvkov s optickou premenlivou farbou. Umožňovala tiež použiť rôzne prístupy, čím sa dali pomerne ľahko dosiahnuť neutrálne návrhy.

V júni 1995 Rada EMI schválila dva z troch návrhov: „Epochy a slohy v histórii európskej kultúry“ a „Abstraktný/moderný dizajn“. Rada sa tiež dohodla, že jedinými slovami na bankovkách budú názvy meny a skratka ECB v rôznych jazykoch. Výberom epoch a súvisiacich architektonických slohov v rámci témy „Epochy a slohy v histórii európskej kultúry“ bola poverená poradná skupina pre výber motívu.

Epocha
Sloh

8. storočie pred n. l. až 4. storočie n. l.
Klasika (Grécko a Rím)

11. a 12. storočie
Románsky sloh

13. a 14. storočie
Gotika

15. a 16. storočie
Renesancia

1600 až 1750
Barok a rokoko

1850 až 1914
Vek železa a skla

Od 30. rokov 20. storočia
Architektúra 20. storočia

Skupina tiež vybrala motívy typické pre každý sloh, ktoré mohli návrhári voľne použiť. Podľa väčšiny členov skupiny bolo prakticky nemožné vybrať úplne anonymné prvky, ktoré by v prípade portrétov boli prítiažlivé a zároveň neutrálne, pokiaľ ide o krajinu a pohľavie. Mnohé z návrhov preto predstavovali sochy, napríklad hlavu sochy atléta (klasika, návrh pre bankovku 5 €) alebo sochu hlavy v parmskej katedrále od Benedetta Antelamiho (románsky sloh, návrh pre bankovku 10 €).

V čase týchto diskusií boli stále jednou z možností aj konkrétné národné prvky. Tie by identifikovali krajinu, ktorá bankovky vydala. Národný motív, napríklad portrét panovníka, by pokrýval až jednu päťinu rubovej strany, pričom zvyšok bankovky by bol rovnaký.

Návrhári bankoviek museli brať do úvahy zadanie s konkrétnymi kritériami. Bankovky mali byť pôsobivé, mali sa dať jednoducho rozpoznať a ľahko fašovať, a okrem toho bolo potrebné, aby na určitých miestach obsahovali ochranné prvky a aby mali konkrétné farby a jasne odlišiteľné čísla nominálnej hodnoty. Tieto kritériá boli podrobne opísané na 30 stranách a týkali sa najmä technickej stránky ochranných prvkov. Príklady kritérií pre tému „Epochy a slohy v histórii európskej kultúry“ nájdete na stranach 32 a 33.

Niekoľko autorov návrhov použilo ako motív eurových bankoviek sochu Mládenca z Antikythéry (grécku antickú sochu).

Motívy eurových bankoviek vychádzajú z témy „Epochy a slohy v histórii európskej kultúry“.

VYTVORENIE BANKOVIEK VHODNÝCH PRE VŠETKÝCH POUŽÍVATEĽOV

Zmena tak dôležitej súčasti bežného života, ako sú bankovky a mince, sa samozrejme týka všetkých. Najviac sa však dotkne zrakovo postihnutých ľudí, ktorých je v eurozóne viac ako sedem miliónov. Pri určovaní návrhu a veľkosti bankoviek Európsky menový inštitút už od roku 1995 úzko spolupracoval s Európskou úniou nevidiacich. Bolo potrebné dosiahnuť, aby bankovky mohli bez problémov používať aj zrakovo postihnutí – potom by boli bankovky vhodné pre všetkých používateľov.

Každú bankovku, či už 5 € alebo 500 €, museli byť zrakovo postihnutí a nevidiaci schopní rýchlo rozpoznať. Bankovky nižšej nominálnej hodnoty, ktoré sa používajú častejšie, sú ľahko rozpoznateľné napríklad vďaka ich rozličnej výške. V prípade bankoviek 100 €, 200 € a 500 € sa použila rovnaká výška (na uľahčenie ich automatického spracovania), bankovky 200 € a 500 € sa však dajú rozlíšiť podľa opakujúcich sa vystupujúcich značiek.

Na všetkých bankovkách sú na oboch stranách vždy na rovnakom mieste umiestnené čísla nominálnej hodnoty, ktoré sú vytlačené veľkými hrubými číslicami a majú jasne odlišné farby. Farby čísel vychádzajú z farebnej schémy švajčiarskeho maliara a učiteľa výtvarného umenia Johanna Ittena (1888 – 1967). Farby použité pre za sebou idúce nominálne hodnoty boli vybraté z protikladných segmentov farebnej schémy, a preto sú navzájom výrazne kontrastné. Rovnaká zásada platí aj pre nominálne hodnoty, ktoré obsahujú rovnaké číslice – napríklad bankovka 10 € je červená a bankovka 100 € zelená.

HODNOTENIE NÁVRHOV

Autorov návrhov bankoviek nominovali všetky centrálne banky v Európskej únii (okrem Dánska), pričom každá centrálna banka mohla navrhnuť troch. Všetci vybratí návrhári mali skúsenosti s návrhom bankoviek a boli si vedomí toho, aké náročné je skombinovať vzhľadovo zaujímavý návrh s účinnými ochrannými prvkami. Ich úlohou bolo predložiť do siedmich mesiacov návrhy kompletnej série bankoviek s jednou alebo obidvomi témami. Každý z návrhov bol prezentovaný Rade EMI vo farebnom vyhotovení. Nebola predpísaná žiadna technika výroby, preto niektorí návrhári pripravili ručné maľby alebo kresby, zatiaľ čo iní predložili počítačovo spracované návrhy.

Zúčastnených 29 návrhárov, resp. tímov návrhárov, predstavilo do dňa uzávierky súťaže 13. septembra 1996 spolu 27 návrhov s „tradičnou“ témove a 17 návrhov s „modernou“ témove. Návrhy boli kvôli anonymite označené náhodným trojmiestnym číslom a odoslané do EMI. Vo všetkých fázach výberového konania boli návrhy identifikovateľné len podľa čísla, aby ich Rada EMI a poradné orgány mohli hodnotiť objektívne, bez ohľadu na krajinu alebo pôvod.

S úlohou vybrať päť najlepších návrhov z každej témy potom koncom septembra zasadla porota nezávislých odborníkov z oblasti marketingu, dizajnu a dejín umenia, ktorej predsedal EMI. Návrhy boli posudzované najmä na základe tvorivosti, estetického vzhľadu, štýlu, funkčnosti a ich predpokladaného vnímania a prijatia verejnosťou.

Porota sa zhodla, že najdôležitejším kritériom bude európsky vzhľad bankoviek. Preto vybrala pomerne málo návrhov, ktorých súčasťou boli portréty – ak by totiž portrét čo i len nepatrne pripomínał konkrétnu osobu, bankovka by sa mohla spájať s konkrétnou krajinou. V prípade návrhov, ktoré sa celkovo považovali za dobré, ale vyžadovali si úpravy, mala porota vyjadriť svoje pripomienky k príslušným detailom návrhu.

Hodnotenie pozostávalo z troch krokov. Návrhy, ktoré nepodporil minimálny počet členov poroty, boli vyradené. Návrh Roberta Kalinu, ktorý o dva mesiace neskôr vybrala Rada EMI, sa v kategórii „Epochy a slohy v histórii európskej kultúry“ umiestnil ako druhý. Podľa výroku poroty návrh „jednoznačne reprezentuje európsku menu. Hoci sa opiera len o jednu hlavnú ideu, návrh vyniká zaujímavým a zmysluplným výberom architektonických prvkov. ... Vďaka vhodnému použitiu farieb a výrazným číslam nominálnej hodnoty sa podarilo dosiahnuť veľmi jasné rozlíšenie medzi nominálnymi hodnotami.“ Návrh bol pôvodne vybratý na základe svojho konceptu a nie atraktívnosti. Ked' sa však okrem hodnotenia poroty zobral do úvahy aj výsledok prieskumu názorov verejnosti, Kalinov návrh bol vyhodnotený ako najlepší.

Porota vybrala tieto návrhy:

Abstraktná/moderná téma

1. Klaus Michel a Sanne Jüngerová
2. Roger Pfund
3. Robert Kalina (Oesterreichische Nationalbank)
4. Maryke Degryseová (Banque Nationale de Belgique/Nationale Bank van België)
5. Terry Thorn (Harrisons & Sons)

Epochy a slohy v histórii európskej kultúry

1. Yves Zimmermann
2. Robert Kalina (Oesterreichische Nationalbank)
3. Ernst a Lorli Jüngerovci
4. Inge Madléová (Joh. Enschedé)
5. Daniel a Johanna Bruunovci

PRIEŠKUM VEREJNEJ MIENKY A KONEČNÉ ROZHODNUTIE

Všetkých desať návrhov vybratých porotou bolo v októbri 1996 predložených vzorke respondentov v krajinách, ktoré sa podľa predpokladov mali stať členmi eurozóny. Spoločnosť zaoberajúca sa prieskumami trhu počas jedného týždňa oslovia 1 896 ľudí a požiadala ich o názor na predložené návrhy bankoviek. Vek respondentov sa pohyboval od 15 do 86, pričom priemerný vek bol 43 rokov. Z tejto skupiny 787 respondentov uviedlo, že každý deň prichádzajú do styku s veľkým množstvom bankoviek.

Pomerne vysoké percento respondentov (35 %) uprednostnilo abstraktné/moderné návrhy od Maryke Degryseovej pred tradičnými návrhmi Roberta Kalinu (23 %). Podľa väčšiny z nich (76 %) však bankovky od Kalinu lepšie vyjadrovali myšlienku „Európy“ a iba niekoľko respondentov uviedlo, že sa im návrhy spájali s konkrétnou oblasťou či krajinou. U 60 % respondentov tradičná séria od Kalinu vyvolávala dôveru. Zaujímavým výsledkom štúdia je, že čím skôr konkrétna bankovka respondentov zaujala, tým väčšiu dôveru u nich vyvolávala.

V rámci prieskumu bolo každému účastníkovi položených približne 30 otázok zameraných na hodnotenie vnímania, emocionálneho vplyvu a prijatia. Všetky návrhy boli na prvý pohľad vnímané ako bankovky. Výnimkou bola séria od Rogera Pfunda a séria moderných návrhov od Jüngerovcov, ktoré spolu so sériou od Terryho Thorna respondentom pripomínali skôr umelecké diela než platobné prostriedky.

Výsledky hlasovania ukázali, že v návrhu Roberta Kalinu:

- najväčšiu pozornosť pritáhovali architektonické kresby, respondenti však rýchlo zistili, že hlavným prvkom je Európa,
- európska identita je znázornená ako rozmanitá, jedinečná a dynamická, pričom spája minulosť kontinentu s jeho budúcnosťou.

Súbežne s prieskumom verejnej mienky pracovná skupina EMI pre bankovky hodnotila návrhy podľa nasledujúcich kritérií:

- výroba – napr. spôsobil by návrh problémy pri výrobe, ktoré by mali za následok vyšší objem nepodarkov, resp. odpadu a/alebo výrazné zvýšenie výrobných nákladov?
- ochrana – napr. začleňuje návrh vhodným spôsobom ochranné prvky a sú ochranné prvky s návrhom kompatibilné?
- prijatie verejnosťou – napr. dajú sa jednotlivé nominálne hodnoty ľahko rozpoznať, a to aj zrakovo postihnutým?

Prvotný koncept návrhov bankoviek sa zvyčajne upravuje, aby vyhovoval požiadavkám tlače, takže finálny návrh sa od pôvodného liší. Pracovná skupina pre bankovky dospela k záveru, že po zapracovaní určitých zmien sa zo všetkých vybratých návrhov dajú vytlačiť skutočné bankovky.

V decembri 1996 bolo všetkých 44 návrhov predstavených Rade EMI. Všetky anonymné návrhy boli prezentované vo forme farebných kópií na tmavých paneloch. Rada bola oboznámená s vyhodnotením poroty, s výsledkami prieskumu verejnej mienky, a tiež s technickými poznámkami pracovnej skupiny pre bankovky. Členovia Rady schválili návrh Roberta Kalinu v krátkom čase. Hlavná myšlenka návrhu bola podľa nich taká pôsobivá, že ho väčšina umiestnila na prvé miesto. Rozhodnutie Rady bolo oznámené 16. decembra 1996 na dvoch súbežne prebiehajúcich tlačových konferenciách – na pôde EMI vo Frankfurte za účasti prezidenta EMI Alexandra Lamfalussyho, a na zasadanie Európskej rady v Dubline za účasti guvernéra holandskej centrálnej banky Willema F. Duisenberga (ktorý sa stal nástupcom Lamfalussyho v EMI a neskôr prezidentom ECB).

Odborná porota v roku 1996 vyhodnotila a stanovila poradie 44 sérií návrhov.

Niektoré z návrhov abstraktnej/modernej témy, ktoré postúpili do užšieho výberu: 5 € – Klaus Michel a Sanne Jüngerová; 10 € – Roger Pfund; 20 € – Robert Kalina; 50 € – Maryke Degryseová; 100 € – Terry Thorn; 200 € – Klaus Michel a Sanne Jüngerovci; 500 € – Terry Thorn.

Niektoré z návrhov témy „Epochy a slohy v histórii európskej kultúry“, ktoré postúpili do užšieho výberu: 5 € – Yves Zimmermann; 10 € – Robert Kalina; 20 € – Ernst a Lorli Jüngerovci; 50 € – Inge Madléová; 100 € – Daniel a Johanna Bruunovci; 200 € – Ernst a Lorli Jüngerovci; 500 € – Inge Madléová.

NÁVRH EUROVÝCH MINCÍ

Návrhy eurových mincí sa vyberali súbežne s návrhmi bankoviek. Výber koordinovala Európska komisia. Každá minca mala mať „spoločnú európsku stranu“ a „národnú stranu“.

Pre spoločnú európsku stranu musel každý z autorov navrhnutú kompletnej sériu mincí vychádzajúci z týchto troch témy:

- architektonický a ornamentálny štýl,
- ciele a ideály Európskej únie,
- európske osobnosti.

Európska porota, ktorej predsedal generálny tajomník Európskej komisie a ktorú tvorili nezávislí experti z rôznych oblastí (vrátane umenia, dizajnu a numizmatiky), ako aj zástupcovia spotrebiteľov, vybrala v marci 1997 z 36 prihlásených návrhov deväť sérií. Medzičím boli oslovení riaditelia európskych mincovní, ktorí sa mali vyjadriť k možnostiam sériovej razby príslušných návrhov mincí. V júni 1997 bola na zasadanie Európskej rady v Amsterdame vybratá víťazná séria, ktorej autorom je Luc Lucyx z belgickej kráľovskej mincovne. Jeho návrh uprednostnila aj väčšina respondentov (64 %) v prieskume verejnej mienky, ktorý sa uskutočnil ešte pred výberom finálneho návrhu v rámci celej Európy.

Návrhy na spoločnej strane mincí zobrazujú rôznymi spôsobmi európsky kontinent a majú symbolizovať jednotu Európskej únie. Ostrovy sú na minciach zobrazené až od určitej rozlohy (viac ako 2 500 km² v prípade samostatných ostrovov a viac ako 5 000 km² v prípade súostroví).

Výber návrhu národnej strany mincí zorganizovala každá krajina samostatne. Jedinými spoločnými prvky na tejto strane mali byť dátum razby a 12 hviezd symbolizujúcich EÚ.

Krajiny, ktoré sú monarchiami, často z historických i ústavných dôvodov zobrazujú na národnej strane svojich mincí vládnuceho panovníka. Návrhy mincí vydaných v republikách sa zvyčajne vyznačujú väčšou kontinuitou. V Írsku bol napríklad motív keltskej harfy vybratý bez vyhlásenia súťaže.

Tri nezávislé štáty Monako, San Maríno a Vatikán nemajú svoju vlastnú menu. Používajú eurové bankovky a mince. Na základe špeciálnych dohôd s Francúzskom a Talianskom, ktoré v tomto prípade vystupujú v mene EÚ, môžu tieto nezávislé štáty raziť a vydávať vlastné eurové mince v súlade so spoločnými špecifikáciami.

Luc Luyckx z belgickej kráľovskej mincovne, autor európskej strany eurových mincí, pri práci v Bruseli.

Návrhy európskej strany mincí, ktoré postúpili do užšieho výberu.

PRÍPRAVA FINÁLNYCH NÁVRHOV

Pracovná skupina pre bankovky vo svojej analýze možnosti tlače jednotlivých návrhov bankoviek navrhla určité zmeny, ktoré boli nevyhnutné z technických dôvodov a týkali sa najmä umiestnenia ochranných prvkov. Ochranný prúžok bol napríklad pôvodne zapustený pozdĺž zvislej stredovej osi, ktorá je zároveň hlavným miestom prehybu bankovky. Toto miesto je však o niečo menej odolné proti natrhnutiu, a preto bolo potrebné ochranný prúžok premiestniť, aby sa minimalizovala možnosť poškodenia bankovky pri prehnutí.

Okrem technických modifikácií pracovná skupina navrhla aj určité zmeny pôvodných návrhov, aby boli bankovky priateľnejšie pre verejnosť. Tieto zmeny sa týkali architektonických prvkov, mapy Európy a vlajky EÚ. Úpravy si vyžiadali najmä mosty, okná a brány, aby sa príliš nepodobali na konkrétné stavby – v opačnom prípade by si ich verejnosc' spájala s konkrétnymi krajinami. Jednotlivé vyobrazenia však museli byť typickými ukážkami príslušnej epochy a museli správne zobrazovať konštrukčné detaily. Most na bankovke musel byť napríklad zobrazený v takej podobe, v akej by bol schopný uniesť skutočné dopravné zaťaženie.

Rada Európskeho menového inštitútu privítala myšlienku zobrazit' na bankovkách mapu Európy. Vyskytovali sa však značne odlišné názory na to, ako by bolo v skutočnosti možné mapu do návrhu zapracovať, a predovšetkým aký typ mapy by sa mal použiť. Jednou z navrhovaných možností bolo použiť mapy z rôznych historických období, pri tých sa však nedá vždy jednoznačne rozpoznať, že znázorňujú Európu. Okrem toho by mohli navodzovať dojem, že sa zameriavajú skôr na minulosť ako na budúnosť Európy. Preto bolo nakoniec prijaté rozhodnutie použiť mapy vytvorené na základe satelitných snímok.

Po určitých úpravách, ktorých cielom bolo zlepšiť čitateľnosť mapy a pripraviť ju na tlač, sa

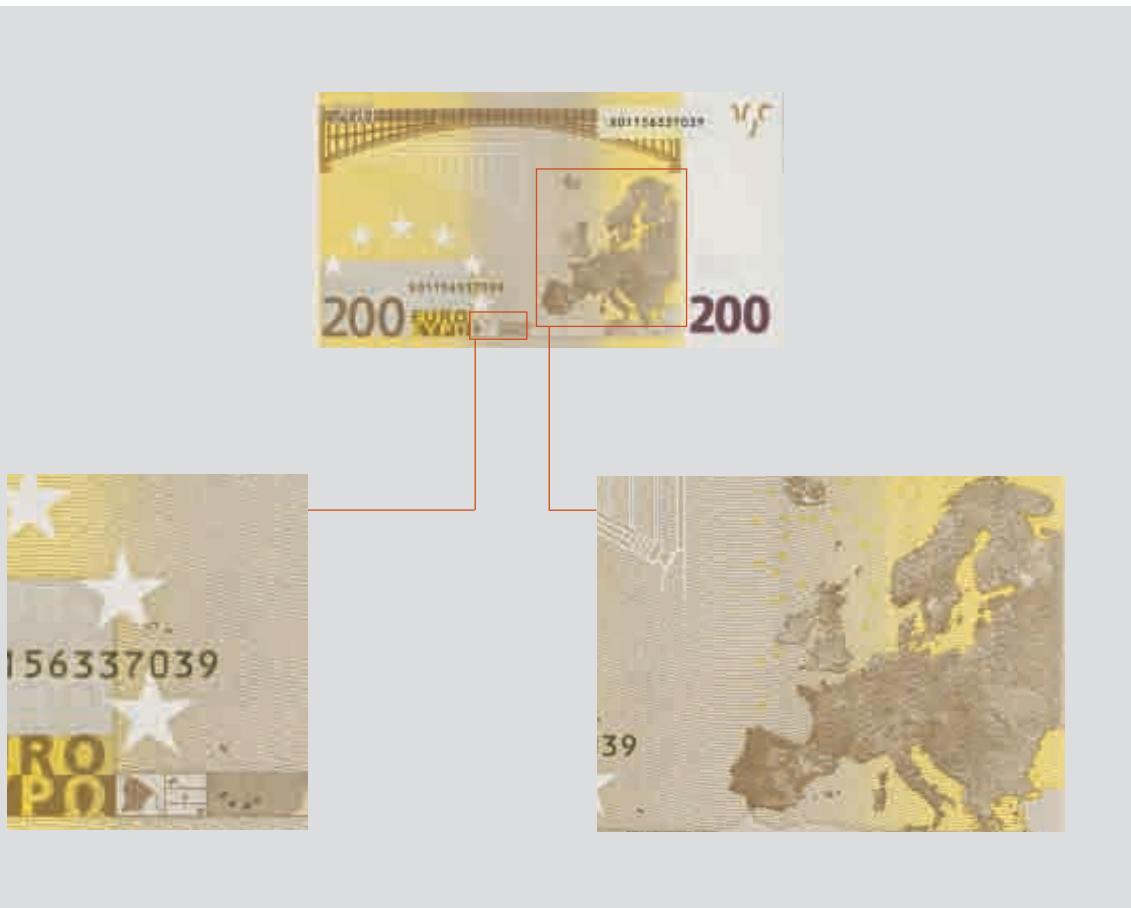
zvažovalo, ktorá geografická oblasť by mala byť presne znázornená a aká podrobňá by mapa mala byť. Bolo prijaté rozhodnutie zobrazit' geografický obraz Európy so všetkými oblastami a ostrovmi, ktorých rozloha prekračuje 400 km². Rozlíslenie sériovej offsetovej tlače totiž pri týchto rozmeroch neumožňuje konzistentnú tlač objektov, ktorých skutočná rozloha je menšia ako 400 km². Kedže eurové bankovky boli určené na obej aj v oblastiach v blízkosti alebo mimo geografického územia Európy, mapu bolo potrebné umiestniť tak, aby aj tie mohli byť jej súčasťou. Zobrazená je preto aj severná Afrika, na území ktorej sa nachádza španielska Ceuta a Melilla a Kanárske ostrovy. Francúzske zámorské departmány Francúzska Guyana, Guadeloupe, Martinik a Réunion sú zobrazené v malých rámkoch.

Na lícnej strane bankoviek mala tiež byť zobrazená modrá vlajka EÚ so žltými hviezdami.

V júli 1997 boli zverejnené upravené návrhy, zatial' však bez podrobnejšieho vyobrazenia ochranných prvkov. Tie boli zverejnené až koncom augusta 2001, aby sa tieto citlivé informácie nedostali predčasne do rúk falšovateľom peňazí, ktorí by ich mohli zneužiť na vytvorenie kópií ochranných prvkov ešte pred uvedením bankoviek do obehu. Zverejnené teda boli len „napodobeniny“ návrhov s niekol'kymi skreslenými ochrannými a grafickými prvkami. Namiesto hologramov boli napríklad použité tzv. giloše (ornamentálne kruhové vzory) a vlajka EÚ bola znázornená na rubovej strane v sivobielej podobe.

Od národných motívov na eurových bankovkách sa nakoniec upustilo, pretože v domácej krajine by takéto bankovky sice mohli byť oblúbenejšie, no v iných krajinách by tomu mohlo byť naopak. Jednotná podoba bankoviek okrem toho zvyšuje ich bezpečnosť, lebo sa dá jednoduchšie kontrolovať ich pravosť.

Robert Kalina, autor návrhu eurových bankoviek, pri práci v rakúskej centrálnej banke vo Viedni.

Na rubovej strane bankoviek je zobrazená Európa. Francúzske zámorské departmány sú umiestnené v spodnej časti bankoviek v malých rámečkoch.

ZADANIE S KRITÉRIAMI NÁVRHU SÉRIE EUROVÝCH BANKOVIEK

• Epochy a slohy v histórii európskej kultúry

Európsky menový inštitút vyhlasuje súťaž na návrh série bankoviek, ktorý vyjadruje európske kultúrne dedičstvo.

I Účel oznamenia

Hlavnou výzvou pri návrhu bankoviek je dômyselné spojenie ochranných prvkov a umeleckého stvárnenia.

Pri tvorbe eurových bankoviek platia rovnaké kritériá ako pri plánovaní, vývoji a výrobe národných bankoviek.

Bankovky by mali byť

- ľahko rozpoznateľné,
- chránené proti falšovaniu a
- esteticky prítâžlivé.

Nutnosť prispôsobiť sa týmto požiadavkám ovplyvňuje a obmedzuje kreatívne možnosti návrhárov bankoviek.

Bankovky musia byť jednoznačne identifikateľné ako európske a mali by vyjadrovať kultúrnú a politickú myšlienku, ktorú budú občania Európy bezprostredne akceptovať.

[...]

3 Stručný opis procesu výroby bankoviek

Bankovky budú zhotovené z bavlnených vlákien a pri ich výrobe sa bude používať ofsetová tlač, hĺbkotlač (len na lícnej strane bankovky), siet'otlač (len na rubovej strane bankovky) a tlač z výšky (len čísla bankoviek na zadnej strane). Na lícnej strane bankovky bude tiež použitá fólia.

4 Grafický návrh bankoviek

[...]

... grafický návrh nesmie v žiadnom prípade uprednostňovať konkrétnie pohľavie alebo krajinu.

[...]

Prípadné portréty musia byť zobrazené na lícnej (A) strane bankovky a tlačené hĺbkotlačou. Na všetkých portrétoch by mali byť viditeľné obidve oči. Architektonické prvky by mali byť znázornené na rubovej (B) strane bankoviek.

Relatívne umiestnenie a veľkosť ochranných prvkov by mali byť jednotné na všetkých bankovkách (popis ochranných prvkov je v prílohe 3). Volhým okom rozoznateľné ochranné prvky by nemali byť sústredené na jednom mieste, ale rozmiestnené po celej ploche bankovky. Mali by byť zakomponované do celkového návrhu a mali by sa dať ľahko rozpoznať.

Grafický návrh ofsetovej tlače na rubovej strane každej bankovky musí obsahovať špecifický „európsky prvak“, ktorý nezaberie viac ako 20 % jej plochy. Tento prvak musí byť navrhnutý tak, aby sa dal nahradíť (miestne navrhnutým) „národným prvkom“.

Súčasťou návrhu lícnej strany musí byť symbol s dvanásťimi hviezdami EÚ, ktorý môže byť zobrazený aj na rubovej strane bankoviek (opis symbolu s dvanásťimi hviezdami je v prílohe 4).

[...]

5 Dominantné farby

Každá bankovka bude mať odlišnú dominantnú farbu. Farby sú uvedené v prílohe 3.

6 Umiestnenie a veľkosť textu a čísel

Názov jednotnej meny bude uvedený jedenkrát na oboch stranach bankovky, a to v latinskej i gréckej abecede, t. j. EURO a ΕΥΡΩ.

Číslo nominálnej hodnoty by malo byť na každej strane bankovky zobrazené aspoň dvakrát. Čísla by mali byť veľmi zreteľné a ľahko rozoznateľné. Kvôli čitateľnosti by mali byť na kontrastnom (svetlom) pozadí. Plocha okolo čísel by mala byť navrhnutá tak, aby sa hodnota bankovky nedala jednoducho zmeniť pridaním ďalších číslic, napr. zmeniť bankovku 5 € na 500 €. Čísla by mali byť na všetkých bankovkách na lícnej i rubovej strane umiestnené vždy na rovnakom mieste, a to tak, aby sa dalo ľahko zistíť, ktorou stranou sa majú bankovky vkladať do automatov.

[...]

7 Technické špecifikácie a ochranné prvky

[...]

Príloha:

Výňatok zo zadania s kritériami návrhu eurových bankoviek

Európsky menový inštitút,
12. februára 1996

KAPITOLA 3

VÝROBA

Čistenie tlačovej dosky pri hĺbkotlači. Tlač bankoviek si vyžaduje veľmi vysoký štandard kvality.

SKÚŠOBNÁ TLAČ BANKOVIEK

Na výrobe eurových bankoviek sa podielala väčšina tlačiarnej bankoviek v Európskej únii. Mnohé z nich pritom tlačili všetkých sedem nominálnych hodnôt, pretože na dodržanie termínu prechodu na hotovostné euro bolo potrebné zabezpečiť dostatočnú tlačiarenskú kapacitu. Väčšina tlačiarnej pracovala na dve alebo tri zmeny.

Nato, aby boli bankovky rovnakej nominálnej hodnoty identické, boli potrebné veľmi prísne špecifikácie. Bankovky národných mien sa predtým vyrábali len na jednom alebo dvoch miestach, a tak bolo pomerne jednoduché dosiahnuť rovnaký vzhľad bankoviek a zabezpečiť, aby ich ochranné prvky boli v zariadeniach na spracovanie bankoviek rovnako čitateľné. Na výrobe eurových bankoviek sa však podielalo 15 tlačiarní (a okrem toho deväť papierní a približne dvadsať dodávateľov ďalších surovín), čo si vyžadovalo skúšobnú tlač. Boli pripravené dve skúšobné súrie bankoviek: skúšobné bankovky (prototypy) a tzv. nultá séria.

SKÚŠOBNÉ BANKOVKY

Prostredníctvom skúšobných bankoviek sa malo zistit', či je možné vyrobiť bankovky dostatočne jednotnej kvality. Prototypy sa začali tlačiť už začiatkom roka 1997 s cieľom čo najskôr identifikovať možné problémy. Pri ich výrobe sa používali tie isté výrobné techniky, ktoré sa neskôr použili pri výrobe eurových bankoviek. Skúšobné bankovky obsahovali aj všetky ochranné prvky, malí však inú grafickú podobu (tá bola vybratá už v roku 1996, ešte pred ukončením súťaže na návrh eurových bankoviek). Zároveň bola zostavená pracovná skupina Európskeho menového inštitútu, pozostávajúca z odborníkov z viacerých národných centrálnych báň a tlačiarí, ktorá pripravila skúšobné materiály potrebné na tlač.

Dominantnou farbou skúšobných bankoviek bola hneda a ich veľkosť bola podobná veľkosti bankoviek 50 € (140 x 77 mm). Na vylúčenie zámeny s konečným návrhom bolo vybraté číslo nominálnej hodnoty „00“. Hlavným motívom bol portrét, ktorý bol aj vo

vodoznaku. Pripravili sa dva základné prototypy: prvý predstavoval bankovky nižšej nominálnej hodnoty – jeho súčasťou bol zlatistý pruh a holografický prúžok. Na druhom prototype bol medailón s hologramom so slovom „TEST“ a opticky premenlivá farba čísla nominálnej hodnoty „00“ na rubovej strane.

Na výrobe skúšobných bankoviek sa podielalo desať tlačiarní a osem papierní. Pre niektoré tlačiarne to bola vôbec prvá príležitosť použiť premenlivú farbu v sieťotlači a za horúca razený hologram.

Vizuálne a strojovo overované prvky všetkých skúšobných bankoviek boli podrobene dôkladným laboratórnym testom. Znečistením a mechanickým namáhaním (napr. ohýbaním) sa testovala chemická a mechanická odolnosť bankoviek s cieľom určiť ich životnosť. Niekoľko zväzkov skúšobných bankoviek sa otestovalo aj vo vysokorýchlosných zariadeniach na triedenie bankoviek, ktoré sa v národných centrálnych bankách používajú na oddeleniach peňažného obehu na overenie toho, či sú bankovky prijaté od komerčných báň pravé a vhodné na ďalší obeh, a či každý balíček obsahuje správny počet bankoviek. Takéto zariadenie dokáže spracovať až 40 bankoviek za sekundu. V záujme plynulého triedenia boli zariadenia vopred otestované a ich senzory boli na tieto bankovky prispôsobené.

Odborníci na bankovky našli medzi skúšobnými bankovkami, vyrobenými na rôznych miestach, menej rozdielov, než pôvodne očakávali. Zistené rozdiely sa následne odstránili úpravou technických špecifikácií bankoviek a doladením tlačiarenských zariadení.

Skúšobné bankovky hodnotila aj verejnosť. Občania v rôznych krajinách sa mali vyjadriť, či medzi skúšobnými bankovkami vyrobenými v rôznych tlačiarňach vidia rozdiely. Výsledok prieskumu potvrdil, že bankovky boli zhodné.

Po ukončení skúšobnej tlače bankoviek mala každá z tlačiarí predstavu o tom, ako pri tlači používať jednotlivé zariadenia, a ako prebieha výroba skutočných eurových bankoviek. Tieto skúsenosti spolu s podrobnými informáciami o konečnom návrhu, ktorý bol medzitým vybratý, boli základom predbežných všeobecných špecifikácií bankoviek. Konečná verzia všeobecných špecifikácií mala 80 strán. Špecifikácie sa v skutočnosti museli na základe dvoch skúšobných sérií niekoľkokrát zmeniť a k ich čiastočnej úprave došlo dokonca aj počas samotnej sériovej produkcie.

VÝROBA TLAČOVÝCH DOSIEK

Pri výrobe bankoviek sa v rámci prípravy tlače zhotuje vysokokvalitná obrazová predloha a návrhy sa prenášajú do výrobných nástrojov, ako sú tlačové dosky a výrobné formy, ktoré sa používajú v rôznych fázach výroby. Tlačiarne pri výrobe tlačových dosiek a výrobných foriem vychádzali z predbežných všeobecných špecifikácií eurových bankoviek, ktoré sa týkali dizajnu, vlastností a vzhľadu ochranných prvkov.

Projekt skúšobnej tlače bankoviek poukázal na dôležitosť jednoznačných a prísnych postupov pri príprave výrobných materiálov a predovšetkým pri prijímaní podkladov od rôznych autorov a výmene schválených výrobných materiálov (napr. tlačových dosiek) medzi jednotlivými tlačiarňami. Tento postup bol pre väčšinu tlačiarí nový a náročnejší, keďže dovtedy pripravovali výrobné materiály výlučne na vnútrostátné potreby.

Vo februári 1998 Rada EMI schválila všeobecné špecifikácie eurových bankoviek. Prípravu tlačových materiálov na výrobu siedmich nominálnych hodnôt novej meny bolo potrebné dokončiť do šiestich mesiacov. Bol to náročný časový plán nielen z technického hľadiska, ale aj preto, lebo prácu tlačiarí fungujúcich v rôznych krajinách a uplatňujúcich rôzne postupy bolo potrebné koordinovať. Za tlač bankoviek v prípade väčšiny nominálnych hodnôt zodpovedali dve tlačiarne, jedna za lícnu stranu a druhá za rubovú.

Na príprave tlačových materiálov sa podieľalo desať tlačiarí. Návrhy bankoviek sa najskôr prenesli do hlavného súboru digitálnych údajov, filmov a dosiek na prípravu nátláčku. Tento hlavný súbor sa kvôli výrobe tlačových dosiek zhotobil dvakrát. Práca v tejto fáze výroby si samozrejme vyžadovala koordináciu s autorom návrhu. Definovanie štandardov výmeny digitálnych údajov na výrobu tlačových dosiek bolo neočakávané náročné, nakoľko existujúce medzinárodné štandardy neobsahovali požiadavky na presnosť obrázkov na bankovkách. Všetky odsúhlásené dokumenty a materiály však boli doručené včas v auguste 1998. Po dôkladnom preskúmaní Rada guvernérów v polovici decembra 1998 schválila jednotlivé nominálne hodnoty a vytvorila tak podmienky na sériovú výrobu bankoviek.

VÝROBA NULTEJ SÉRIE EUROVÝCH BANKOVIEK

V rámci druhej skúšobnej série sa vyrabalo malé množstvo bankoviek vo finálnej grafickej podobe a so všetkými ochrannými prvkami v súlade so všeobecnými špecifikáciami. Výroba nultej série sa začala v septembri 1998. Každá zo siedmich nominálnych hodnôt bankoviek bola pomocou štandardného vybavenia vytlačená v aspoň dvoch tlačiarňach. Bankovka 20 €, ktorá mala byť jednou z najčastejšie používaných bankoviek, sa tlačila v deviatich tlačiarňach.

Cieľom výroby nultej série bolo overiť, že príprava tlačových materiálov prebehla v súlade so spoločnými všeobecnými špecifikáciami, doladiť všeobecné špecifikácie, zaviesť jednotný postup akceptácie a potvrdiť, že systém riadenia kvality zabezpečuje homogénnosť výroby.

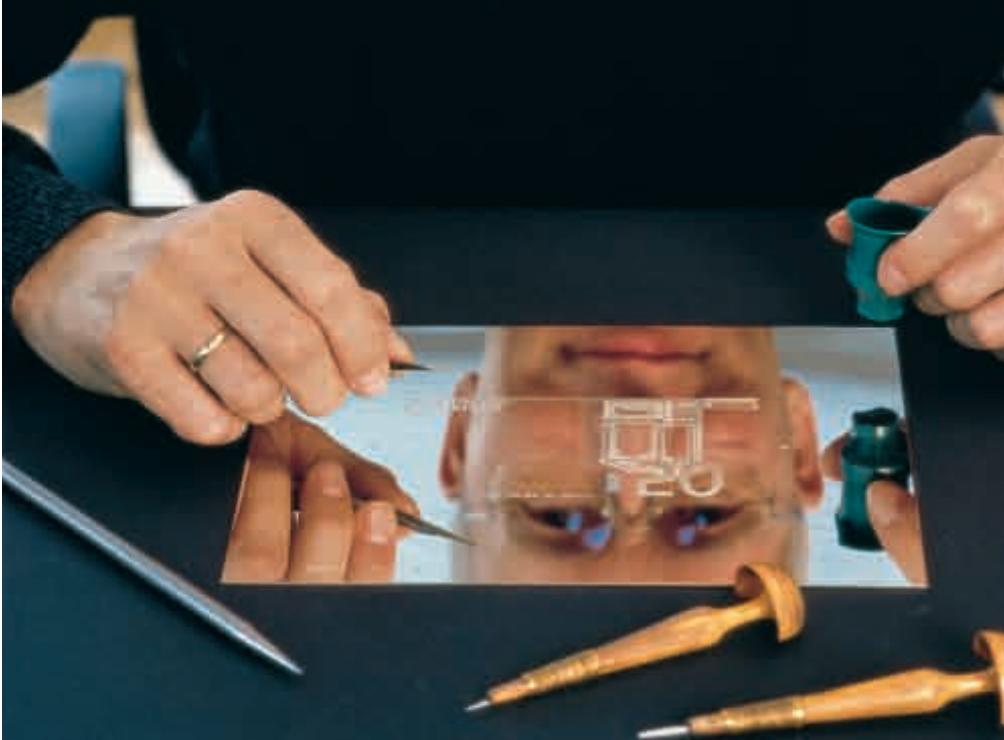
Výroba nultej série väčšiny nominálnych hodnôt sa skončila v decembri 1998. Počas nasledujúcich troch mesiacov vyrobené bankovky prešli v zúčastnených národných centrálnych bankách a v ECB dôkladnou kontrolou voľným okom i pod lupou. Cieľom bolo zistíť, či sú rozdiely v prípade jednotlivých prvkov bankoviek akceptovateľné. Bankovky boli podrobene aj laboratórnym testom a boli odskúšané vo vysokorýchlosných zariadeniach na triedenie bankoviek.

Po vyčerpávajúcich akceptačných testoch v jednotlivých tlačiarňach sa začala fáza vzájomného porovnávania bankoviek v laboratóriach a oddeleniach peňažného obehu národných centrálnych bánk, ktoré bankovky testovali. Celkom 11 laboratórií preskúmalo vlastnosti 150 000 kusov bankoviek každej nominálnej hodnoty vyrobených v jednotlivých tlačiarňach.

Výsledky potvrdili, že vyrábať bankovky v súlade s rovnakými štandardmi sú v podstate schopné všetky tlačiarne. Niektoré špecifikácie, napr. rozdiely v skrytých i viditeľných ochranných prvkoch, sa museli upraviť. Tiež bolo potrebné zúžiť ochranný prúžok, aby ho mohli všetky papierné správne zabudovať do bankovkového papiera. V niektorých tlačiarňach sa tiež vyžadovala úprava výrobných procesov, ktoré boli otestované v reálnych podmienkach.

Pre jednotlivé nominálne hodnoty boli vyrobené hárky referenčných bankoviek, ktoré slúžili ako základ pre sériovú výrobu. Okrem toho bol na referenčné potreby tlačiarní vypracovaný aj katalóg prijateľných a neprijateľných bankoviek (vzorky chybných bankoviek a hraničné vzorky) s opisom ich špecifických vlastností.

Pred spustením sériovej produkcie v roku 1999 boli všeobecné špecifikácie rozdelené na „technické špecifikácie“ pre sedem nominálnych hodnôt. Každý z týchto dokumentov obsahoval na 200 stranach údaje, grafy a kresby vrátane referenčných bankoviek a súborov chemických a mechanických testov na overenie odolnosti bankoviek, napr. proti slnečnému svetlu alebo pracím prostriedkom, ako aj proti roztrhnutiu, ohýbaniu, pokrčeniu a pod.

Ručné rytie tlačovej dosky pre hĺbkotlač. Pri výrobe bankoviek sa remeselné zručnosti spájajú s najvyspelejšími výrobnými technikami.

Skúšobné bankovky s ochrannými prvkami eurových bankoviek.

Finálna kontrola hárkov bankoviek v Grécku.

ZAVEDENIE SYSTÉMU RIADENIA KVALITY

Jedným z cieľov výroby nultej súrrie bankoviek bolo vytvorenie systému riadenia kvality. Výroba eurových bankoviek bola totiž náročnejšia ako výroba národných mien, a to z dôvodu veľkého počtu tlačiarní, rôznych dodávateľov surovín a rôznych druhov vybavenia, techník a postupov používaných v tlačiarňach.

Ďalším krokom bolo dosiahnutie zodpovedajúcej kvality výroby. Bolo potrebné definovať „zásady kontroly kvality eurových bankoviek“, t. j. podrobnej postupy dohľadu nad výrobou v tlačiarňach. Tieto postupy, ktoré vychádzali z medzinárodných štandardov riadenia kvality a štatistickej kontroly výrobných sérií, zaviedli všetky tlačiarne. Týmto spôsobom bolo možné identifikovať bankovky, ktoré nespĺňali špecifikácie všetkých zvolených parametrov.

Systém riadenia kvality bol následne na základe štandardov ISO (International Organization for Standardization – Medzinárodná organizácia pre normalizáciu) dôkladne zdokumentovaný. Všetci výrobcovia museli vypracovať vlastné príručky riadenia kvality, ktoré splňali základné požiadavky. Príručky sa teda vzťahovali nielen na hotové výrobky, ale aj na akceptačné testy v jednotlivých fázach výroby. Medzi tlačiarňami, národnými centrálnymi bankami a ECB bol na účely štatistickej kontroly zavedený systém vykazovania.

Na zabezpečenie konzistentnosti v rôznych fázach výroby ECB skontrolovala na začiatku tlače každej nominálnej hodnoty v každej tlačiarne vzhľad prvých hárkov (tzv. kontrolných hárkov), porovnala ich s referenčnými hárkami a potom ich schválila. Po schválení výrobných štandardov sa rozhodlo o spustení tlače. Tento postup sa vo výrobe dodržiava dodnes.

PRÁVNE A BEZPEČNOSTNÉ ASPEKTY SPOLUPRÁCE S DODÁVATEĽMI

Na výrobe bankoviek sa podieľalo približne 40 firiem vrátane dodávateľov surovín podliehajúcich vysokému stupňu zabezpečenia, ako napríklad bankovkového papiera, špeciálnych tlačových farieb a holografických prúžkov a medailónov. V rámci spolupráce s nimi sa okrem iného zohľadňovali aj patentové práva a monopolné postavenie.

Ešte pred spustením výroby bankoviek boli podpísané zmluvy, ktoré tlačiarňam umožnili používať suroviny bez porušenia platných patentových práv. Zmluvné záväzky tiež zaručovali kontinuitu dodávok: ak dodávku určitého materiálu zabezpečoval len jeden dodávateľ, boli dohodnuté opatrenia na zaručenie nepretržitej dodávky a stanovené cenové stropy.

Rámcové licenčné dohody a dodávateľské zmluvy väčšinou s firmami uzatvárala ECB. Národné centrálne banky potom na základe týchto rámcových dohôd uzatvárali s dodávateľmi vlastné zmluvy.

Počas vývoja návrhu eurových bankoviek a po výbere konkrétnych ochranných prvkov bolo potrebné prijať praktické opatrenia, ktoré by zabránili predčasnému úniku podrobnejších informácií o návrhu bankoviek a strate alebo krádeži ochranných prvkov. Akýkoľvek únik informácií a strata, resp. krádež ochranných prvkov by umožnili výrobu falzifikátov eurových bankoviek ešte pred tým, ako sa s bankovkami oboznámi samotná verejnosť, čo by oslabilo dôveru v novú menu.

Na ochranu informácií a ochranných prvkov počas vývoja, výroby a prepravy boli preto prijaté praktické bezpečnostné opatrenia, ktoré vychádzali z najlepších postupov dovtedy používaných národnými centrálnymi bankami pri ochrane vlastných mien. Opatrenia museli zohľadňovať riziká, ktoré v jednotlivých krajinách vznikli v dôsledku zavedenia spoločnej meny. Trestná činnosť skrátka, rovnako ako euro, nepozná hranice medzi štátmi.

Okrem toho bol vypracovaný systém inšpekcii, ktorého cieľom bolo overovať, či jednotliví výrobcovia ochranných prvkov bankoviek uplatňujú fyzické kontrolné opatrenia a vnútorné kontrolné mechanizmy, ktoré sú v súlade s bezpečnostnými požiadavkami. Tieto inšpekcie, ktoré sa dodnes vykonávajú v pravidelných intervaloch, zabezpečujú prispôsobovanie bezpečnostných opatrení meniacemu sa rizikovému prostrediu.

Papier eurových bankoviek sa vyrába z bavlneného odpadu z textilného priemyslu.

VÝROBA PAPIERA

Papier eurových bankoviek sa vyrába z najkvalitnejších vlákien čistej bavlny. Vďaka tomuto zloženiu má väčšiu fyzickú a mechanickú odolnosť než bežné papierové výrobky, čo je v prípade bankoviek podstatná vlastnosť, keďže peniaze neustále putujú z ruky do ruky a nie vždy sa s nimi zaobchádza šetrne.

Pri výrobe bankovkového papiera sa bavlnené vlákna najprv pri vysokom tlaku a teplote bielia vo vode hydroxidom sodným a peroxidom vodíka. Z dôvodu ochrany životného prostredia sa nepoužíva chlór. Po vybielení sa do buničiny pridajú farbivá, pomocou ktorých sa dosiahne požadovaný farebný odtieň papiera.

Druhým krokom je zjemnenie bavlnených vlákien – ich skracovaním a „rozvlákňovaním“ sa dosiahnu lepšie mechanické a fyzické vlastnosti papiera. Pri skracovaní i rozvlákňovaní je však potrebné dodržať správnu mieru. Použitím veľmi krátkych vlákien vznikne papier s vysokým merným objemom, dobrou priesvitnosťou a zreteľným vodoznakom, avšak s horšími mechanickými vlastnosťami. Naopak z príliš rozvlákneneho materiálu sa dá vyrobiť extrémne odolný papier, ktorý však má veľmi zlú priesvitnosť a veľmi nekvalitný vodoznak.

V ďalšom kroku sa používa papierenský stroj. Stroje na výrobu bankovkového papiera sú úplne odlišné od štandardných papierenských strojov, pretože používajú špeciálnu valcovú technológiu. Pripravená buničina sa plní do formy, v ktorej je čiastočne ponorený formovací valec pokrytý kovovým sitom. Valec sa nepretržite točí a za filtrovania vody cez sito sa na jeho povrchu vytvára vrstva buničiny, ktorá sa potom prenesie do hlavnej časti papierenského stroja. Túto vrstvu tvorí papierová blana, ktorá po oddelení od povrchu valca obsahuje približne 5 % pevných látok (vlákien a prísad) a 95 % vody. Blana sa potom za vlhka vylisuje, vysuší a napustí chemickým lepidlom. Po finálnom vysušení a vylisovaní sa ako hotový papier (v tomto stave papier obsahuje 5 % vody a 95 % pevných látok) nainie na kotúče o hmotnosti až 2,5 tony. Počas výrobného procesu sa do papierového substrátu pridávajú rôzne chemické prísady, aby bankovkový papier spĺňal požadované fyzikálne a chemické vlastnosti.

Posledným krokom je narezanie papiera na hárky pripravené na tlač. Hárky na eurové bankovky sa balia do balíkov po 500 kusov vo veľkosti požadovanej tlačiarňami (24 až 60 bankoviek na jeden hárok). Gramáž papiera je 85 g/m^2 a hmotnosť balíkov je od 10 do 20 kg, v závislosti od rozmerov papiera.

Počas výroby sa papier i samotný výrobný proces podrobujú kontrolám kvality podľa najvyšších norem, keďže bankovkový papier je veľmi špecifický produkt. Na zabezpečenie súladu s normami kvality sa používajú najnovšie počítačom riadené výrobné technológie a kontrolné systémy.

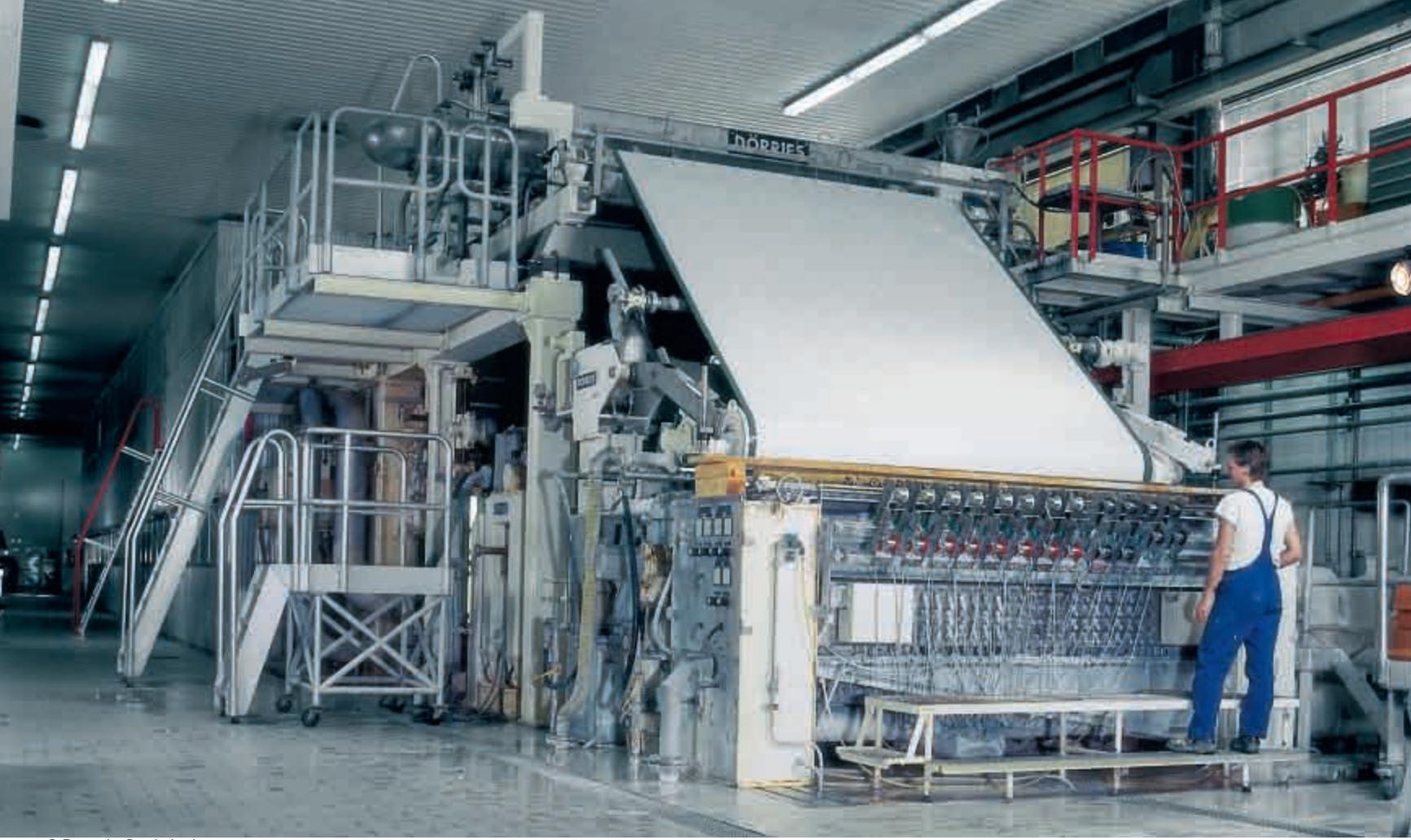
Ďalšou významnou súčasťou bankovkového papiera sú ochranné prvky. Do bankovkového papiera sa zabudovávajú vodoznaky, ochranné vlákna, ochranné prúžky a používajú sa špeciálne farby, ktoré výrazne stážujú falšovanie bankoviek. Vodoznak sa dá pri podržaní bankovky proti zdroju svetla jednoducho rozoznať ako matný obraz vo vnútri papiera. Na výrobu vodoznaku sa používa už spomínaný formovací valec. Na kovovom site, ktoré pokrýva valec a cez ktoré prechádza buničina, sú pravidelné reliéfne vzory, ktoré spôsobujú, že usadená vrstva vláken dosahuje na rôznych miestach rôznu hrúbku. Vzor reliéfnego valca sa pri sušení papiera jedinečným spôsobom prenáša na papier.

Eurové bankovky obsahujú dva ľahko rozoznateľné druhy vodoznaku. Prvý zobrazuje trojrozmerným spôsobom hlavný motív bankovky. Hned' pod ním je druhý vodoznak, ktorý vyjadruje nominálnu hodnotu bankovky. Jednotlivé číslice sú jednoznačne rozoznateľné pri pohľade proti svetlu. Príprava nástrojov na výrobu vodoznaku je umelcovský proces, pri ktorom sa používajú počítačové grafické programy a počítačom riadené výrobné postupy.

Bavlnené vlákna po bielení.

Ďalšie dva ochranné prvky, ktoré sa zvyčajne zapracovávajú pri výrobe papiera určeného na bankovky nižšej nominálnej hodnoty, sú holografický prúžok a zlatistý pruh (na rubovej strane bankoviek). Tieto prvky sa väčšinou neaplikujú pri výrobe papiera, ale keďže je jednoduchšie zapracovať ich na zariadení, ktoré pracuje s kotúčmi papiera ešte pred ich rezaním na hárky, táto úloha sa zvyčajne vykonáva v tejto fáze. Holografický prúžok sa na papier aplikuje razbou za horúca, zatiaľ čo zlatistý pruh sa zvyčajne tlačí siet'otlačou.

© Deutsche Bundesbank

TLAČ

Pri tlači eurových bankoviek sa používajú štyri rôzne technológie: ofsetová tlač, híbkotlač, siet'otlač a tlač z výsky. Používajú sa pri nich rôzne druhy dosiek, foriem a špeciálnych tlačových farieb.

Tlač bankoviek vyšej nominálnej hodnoty sa zvyčajne začína ofsetovou tlačou, pomocou ktorej sa vytlačí grafické pozadie bankovky. Ofsetová tlač je nepriama tlačová technika, pretože farba sa netlačí z dosky priamo na papier. Farba sa najskôr zo štyroch tlačových dosiek (z ktorých každá je pripojená k tlačovému valcu) prenesie na valec s gumeným potáhom. Z gumeného valca sa potom farba prenesie na papier. Ofsetové stroje, ktoré sa používajú na tlač eurových bankoviek, sú špeciálne nastavené tak, aby sa mohla naraz tlačiť lícna aj rubová strana bankoviek. Jednotlivé vzory na lícnej a rubovej strane sú vďaka tomu presne zarovnané, čo je možné overiť prostredníctvom sútlačovej

Formovací valec papierenského stroja pri výrobe blany papiera.

značky (neúplných obrazcov vytlačených v rohu na oboch stranach bankovky, ktoré pri pohľade proti svetlu spolu vytvárajú jej nominálnu hodnotu).

Híbkotlač (intaglio – po tal. zárez) sa používa na tlač vystupujúcich prvkov, ktoré sa na bankovke dajú overiť hmatom. Tento technikou sa tlačí skratka ECB v piatich rôznych jazykových ekvivalentoch, čísla nominálnych hodnôt a tiež okná a brány. Jednotlivé vzory sa najskôr vyryjú do dosky, čím vzniknú zárezy. Z tejto pôvodnej dosky, ktorá je zvyčajne medená, sa následne galvanickým kúpelom vyrobia tlačové dosky. Na ne sa nanesie farba, ktorá vyplní vyryté zárezy, pričom povrch sa zotrie pomocou rotujúceho valca.

Prebytočná farba sa z valca odstráni pomocou rozpúšťadiel a stieracieho noža. Počas tlače sa farba prenáša z dosky, pripojenej k tlačovému

Formovací volec na výrobu papiera bankoviek 5 € s reliéfnymi vzormi vodoznaku.

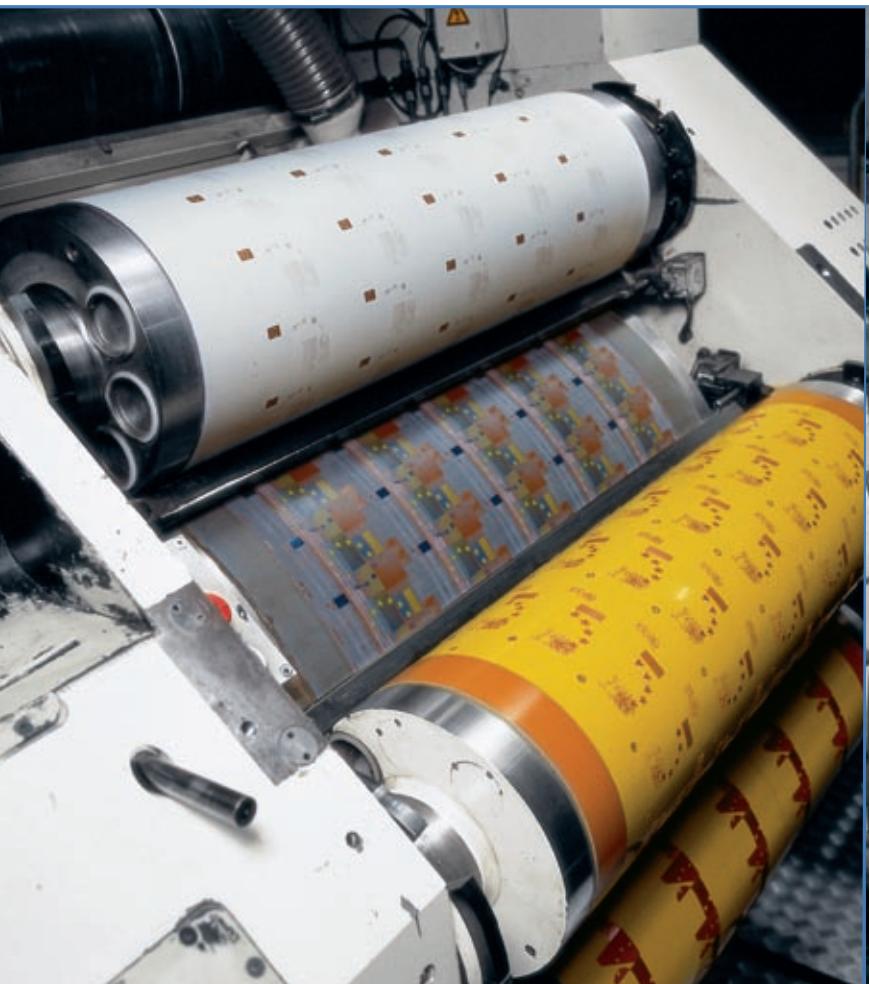
valcu, na papier. V tejto fáze sa papier vtlačí do zárezov naplnených farbou, vďaka čomu na ňom vznikne reliéfny vzor. Týmto spôsobom vzniká na bankovkách reliéfna tlač. Na dosiahnutie požadovaného reliéfnego vzhľadu je pri tlači potrebné vyvinúť tlak o sile približne 30 ton.

Po hĺbkotlači sa na rubovú stranu bankovky tlačí ďalší ochranný prvak – opticky premenlivá farba. Touto farbou sa na bankovkách vyšej hodnoty tlačia čísla nominálnej hodnoty (na bankovky nižzej nominálnej hodnoty sa rovnakou technikou na papierenskom stroji aplikuje zlatistý pruh). Táto farba sa v oboch prípadoch aplikuje pomocou siet'otlače, pri ktorej vzniká hrubá vrstva farby potrebná na dosiahnutie požadovaného optického efektu. Na papier sa potom za horúca razí medailón s hologramom (na bankovky nižzej nominálnej hodnoty sa podobným spôsobom aplikuje holografický prúzok). Používajú sa pritom stroje, ktoré pracujú rýchlosťou 8 000 hárkov za hodinu.

Bankovky sa potom pomocou tlače z výšky číslujú. Prenesú sa do číslovacieho lisu, kde dve rôzne číslovacie jednotky na rubovú stranu tlačia čísla bankoviek. Po očíslovaní sa hárky automaticky narežú na jednotlivé bankovky a tie sa potom balia. Hárky sa režú pozdĺžne a priečne na balíčky po

100 kusov bankoviek. Balíčky sa opáskujú, rozdelia do zväzkov po desať balíčkov a zväzky sa nakoniec obalia prieľahdou plastovou fóliou.

V rôznych fázach výroby sa vykonávajú kontroly hárkov a kvality tlače, a to bud' online (t. j. počas výroby), alebo offline (t. j. odobratím vzorky z výroby). Robia sa aj náhodné a 100 % kontroly, podľa toho, ktoré parametre sa kontrolujú. Tlačiarne napríklad zaviedli systém automatickej výstupnej kontroly bankoviek prostredníctvom vysokorychlostných zariadení. Chybné bankovky sa bud' automaticky vyradia a následne zničia, alebo sa znehodnotia priamo v zariadení.

Offsetový tlačový stroj – formové valce na tlač bankoviek 50 € a gumený poťah.

Stroj na hĺbkotlač – formový valem na tlač bankoviek 50 €.

Stroj na siet'otlač, v ktorom sa na bankovky 50 € aplikuje opticky premenlivá farba.

Číslovací lis – každá bankovka má jedinečné sériové číslo.

RIADENIE SÉRIOVEJ VÝROBY EUROVÝCH BANKOVIEK

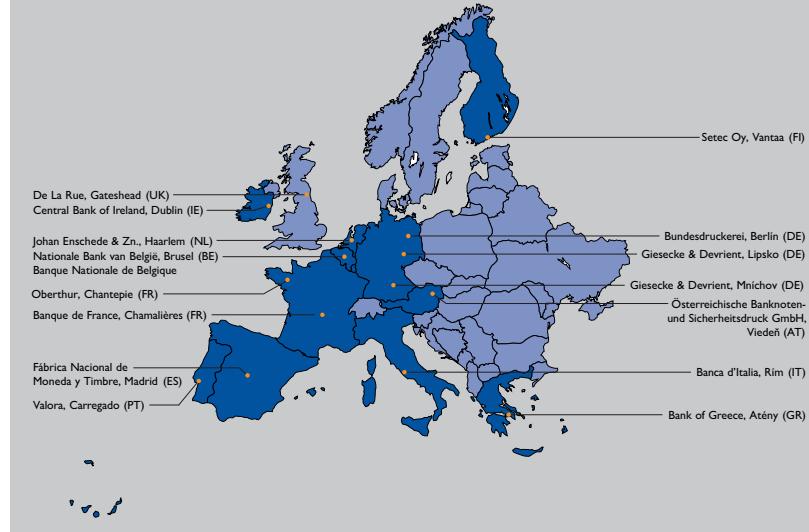
V roku 1996 Rada EMI rozhodla, že na výrobe počiatočnej zásoby eurových bankoviek by sa mali podieľať všetky tlačiarne v Európskej únii, ktoré vyrábali národné bankovky. Vo veľmi krátkom čase bolo totiž potrebné vyrobiť obrovský objem bankoviek – v 500 pobočkách národných centrálnych bank museli byť už niekoľko mesiacov pred zavedením hotovostného eura 1. januára 2002 k dispozícii dostatočné zásoby eurových bankoviek, aby ich bolo možné včas doručiť komerčným bankám. Zvažovali sa dva výrobné scenáre:

- „samostatná výroba“, v rámci ktorej by bola každá národná centrálna banka zodpovedná za výrobu eurových bankoviek podľa vlastných potrieb, t. j. každá národná centrálna banka by vyrábala bankovky všetkých nominálnych hodnôt;
- „združená výroba“, v rámci ktorej by každá národná centrálna banka vyrábala len niektoré nominálne hodnoty, avšak pre celú eurozónu.

Združená výroba by bola efektívnejšia. Ak by sa povedzme všetky bankovky 50 € vyrábali v štyroch tlačiarňach namiesto v pätnástich, bankovky by boli jednotnejšie a koordinácia výroby by bola menej náročná. Na druhej strane by však bolo potrebné vynaložiť väčšie úsilie a náklady na distribúciu veľkého množstva bankoviek potrebného na zavedenie eura.

TLAČ BANKOVIEK

Tlačiarne vyrábajúce eurové bankovky

Mapa s vyznačením tlačiarí, kde sa vyrábali počiatočné zásoby eurových bankoviek.

Združenú výrobu nebolo možné spustiť, kým neboli známe krajinu, ktoré euro zavedú. Tlačiarne však určité tlačiarenské vybavenie museli objednať ešte pred prijatím tohto rozhodnutia. Projekt tlače skúšobných bankoviek a následná výroba nultej sérii našťastie ukázali, že neexistuje žiadny vážny technický dôvod, kvôli ktorému by bolo potrebné výrobu združovať. Bolo teda rozhodnuté, že počiatočný objem bankoviek budú vyrábať jednotlivé tlačiarne samostatne.

Národné centrálné banky samozrejme mohli medzi sebou uzavrieť bilaterálne dohody o združení výroby, čo bolo užitočné najmä v prípade výroby bankoviek vysokej nominálnej hodnoty, t. j. 200 € a 500 €, ktoré sa vyrábali v menšom objeme. Predovšetkým pre niektoré menšie krajinu bolo oveľa efektívnejšie si tieto bankovky radšej objednať z väčšej krajinu, než ich vyrábať, a využiť tak úspory z rozsahu.

Hoci koordinácia celého projektu bola úlohou ECB, za obstaranie bankoviek z vybraných tlačiarí zodpovedali jednotlivé národné centrálné banky. Výroba teda nebola organizovaná centrálnie. Pri výrobe bankoviek v roku 2001 sa nakoniec využilo najmenej 70 rôznych kombinácií centrálnych báň, tlačiarí a nominálnych hodnôt.

Sériová výroba bankovkového papiera bola spustená začiatkom roka 1999 a tlač sa začala v lete toho istého roka v Belgicku, Francúzsku, Nemecku, Taliansku, Holandsku a Španielsku. Výroba bankoviek sa v nasledujúcich mesiacoch postupne spustila aj v ďalších tlačiarňach. V tlačiarňach, ktoré ako prvé začali s výrobou jednotlivých nominálnych hodnôt, boli vytlačené referenčné bankovky. Po ich schválení v ECB museli všetky tlačiarne vyrábať bankovky podľa tohto štandardu. Niektoré tlačiarne ešte stále vyrábali národné bankovky a s tlačou eurových bankoviek začali neskôr. Grécko spustilo tlač až koncom roka 2000, pretože členom eurozóny sa stalo až v roku 2001.

Ku koncu výroby bankoviek potrebných na zavedenie eura bolo treba dosiahnuť celkovú výrobnú kapacitu jednej miliardy bankoviek za mesiac, t. j. 33 miliónov za deň, 1 400 000 za hodinu, 23 000 za minútu alebo približne 400 za sekundu. Niektoré tlačiarne pracovali 24 hodín denne, na tri zmeny, a to aj počas štátnych sviatkov. Na výrobe počiatočnej zásoby eurových bankoviek sa podieľalo celkom 15 tlačiarní: tri v Nemecku, dve vo Francúzsku a po jednej v ostatných krajinách eurozóny, s výnimkou Luxemburska. Jedna z nich bola aj vo Veľkej Británii, teda mimo eurozóny.

Offsetový tlačový stroj.

OCHRANA ZDRAVIA

Eurové bankovky všetkých siedmich nominálnych hodnôt a suroviny zo všetkých zdrojov, ktoré sa použili pri ich výrobe, boli testované podľa najprísnejších európskych bezpečnostných a hygienických noriem. Tieto testy, ktoré vychádzali z normy ISO 10993, uskutočnila Holandská organizácia pre aplikovaný vedecký výskum (Netherlands Organisation for Applied Scientific Research). Výsledky testov potvrdili, že eurové bankovky pri normálnom používaní nespôsobujú žiadne zdravotné problémy.

€-day

KAPITOLA 4

PRECHOD NA NOVÚ MENU

Banque centrale du Luxembourg – deň €.

ODHAD MNOŽSTVA BANKOVIEK, KTORÉ BOLO POTREBNÉ VYTLAČIŤ

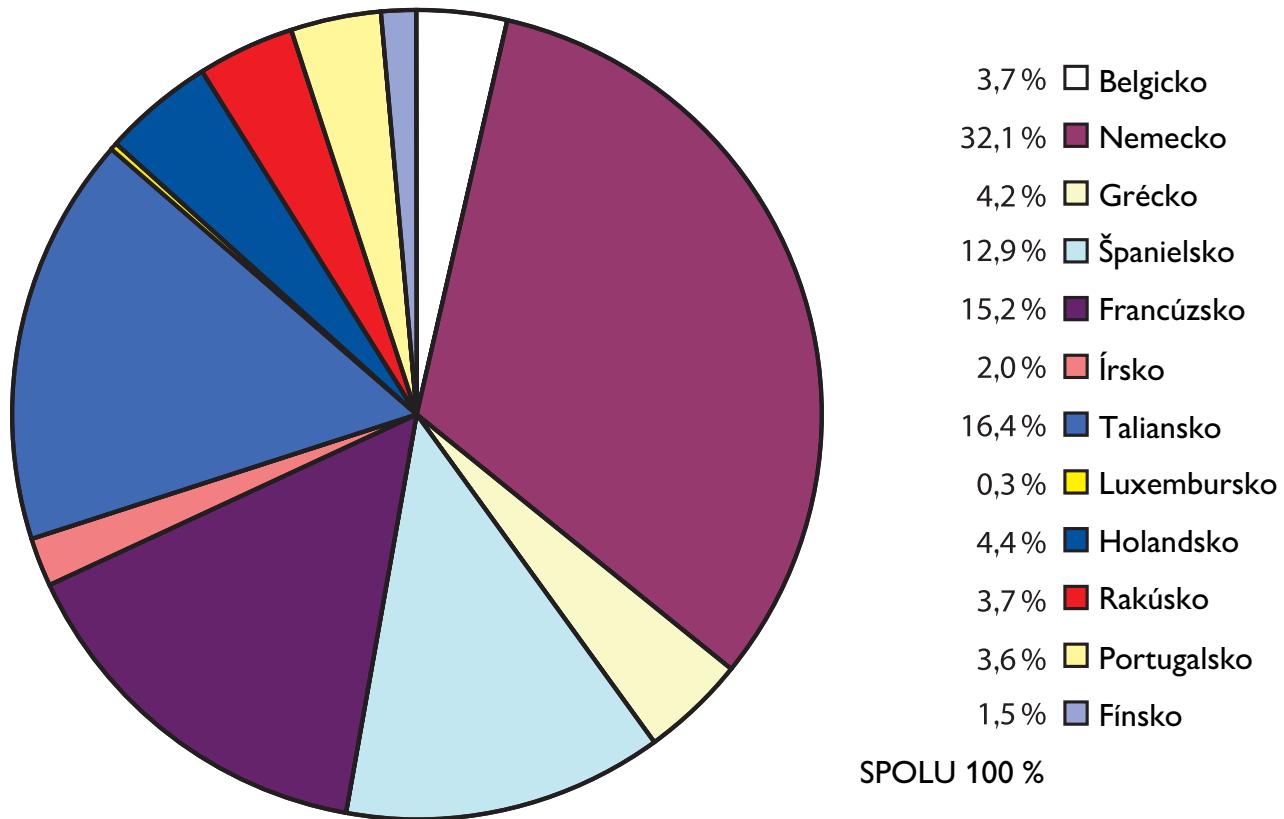
Národné centrálne banky odhadli svoje požiadavky na množstvo eurových bankoviek potrebných na zavedenie eura a na zvyšok roka 2002. Prvý odhad predpokladaného dopytu bol vypracovaný v roku 1998. Tento odhad sa každý rok aktualizoval a následne sa upravoval aj plánovaný objem výroby. Počas posledných mesiacov pred zavedením eura však komerčné banky požiadali o väčšie množstvo bankoviek nižšej nominálnej hodnoty, ako sa pôvodne očakávalo, a tento dopyt bolo potrebné uspokojit.

V rámci prvotnej výroby boli zabezpečené „počiatočné zásoby“, ktoré mali nahradíť národné bankovky v obchu ešte pred zavedením eurových bankoviek, a „logistické zásoby“, ktoré mali zaistíť nepretržitú dodávku bankoviek počas roka. Pre národné centrálne banky bolo náročné odhadnúť dopyt po jednotlivých nominálnych hodnotách, pretože nominálne hodnoty národných bankoviek boli od nominálnych hodnôt eurových bankoviek odlišné. Bolo potrebné dôkladne posúdiť možné účinky nahradenia národných bankoviek niektorých nominálnych hodnôt eurovými mincami, a tiež účinky zavedenia eurových bankoviek vysokých nominálnych hodnôt.

Okrem toho bolo potrebné zvážiť aj dopyt po bankovkách v krajinách mimo eurozónu – predovšetkým bankovky nemeckej marky sa vo veľkej miere používali aj mimo Nemecka, najmä v krajinách strednej a východnej Európy. Podľa odhadov sa mimo Nemecka používala asi jedna tretina bankoviek nemeckej marky (čo zodpovedá 32 až 45 mld. EUR). Bolo však nemožné zistiť, aká časť tohto objemu sa vymení za euro a v akom rozsahu budú ostatné krajinu eurozóny susediace s východnou Európou tieto bankovky vymieňať.

Počiatočný objem výroby bol v roku 2001 stanovený na 14,9 miliardy bankoviek (v celkovej hodnote viac ako 633 mld. EUR). Deväť až desať miliárd bankoviek malo tvoriť počiatočnú zásobu na výmenu národných bankoviek v obchu, a približne päť miliárd bankoviek malo tvoriť logistické zásoby. Odhad počiatočnej zásoby bol odvodený od počtu národných bankoviek v obchu (11,7 miliardy bankoviek na konci roka 2000), hoci nakoniec sa ukázalo, že stačilo aj menšie množstvo. Rok po zavedení eura bolo v obchu 8,2 miliardy eurových bankoviek a do konca roka 2006 sa ich počet zvýšil na 11,3 miliardy.

Okrem počiatočných a logistických zásob Rada guvernérów ECB začiatkom roka 2001 rozhodla o vytvorení „centrálnej rezervy“ (CRS) eurových bankoviek, ktorá mala slúžiť ako záloha v prípade problémov s výrobou, nedostatkov v množstve alebo kvalite alebo pri zvýšení dopytu po bankovkách určitej nominálnej hodnoty. Rezerva CRS pozostávala z 1,9 miliardy bankoviek (nominálnych hodnôt, ktoré sa najčastejšie používajú pri platbách, t. j. 5 €, 10 €, 20 €, 50 € a 100 €). Na výrobe týchto bankoviek sa podieľalo najmä konzorcium európskych tlačiarí, ktoré mali ešte stále voľné kapacity. Bankovky objednala a kúpila ECB. Národné centrálne banky, ktoré potrebovali z centrálnej rezervy CRS čerpať, si museli požadovaný objem bankoviek od ECB zakúpiť. Približne 30 % z tejto zásoby sa použilo pred prechodom na euro a počas neho. Celý zvyšok sa presunul do strategickej zásoby Eurosystému.

Počiatočný objem výroby s vyznačením podielov jednotlivých národných centrálnych bank.

Zabalé eurové bankovky v sklede Banco de España v Madride.

OBEH A ZÁSOBY BANKOVIEK

O bankovkách (a minciach) sa hovorí, že sú „v obehu“, keď ich národná centrálna banka vydá, a to zvyčajne komerčným bankám. Keď sú bankovky odoslané späť do národnej centrálnej banky, počet bankoviek v obehu klesá. „Bankovky v obehu“ predstavujú vydané bankovky minus vrátené bankovky. Bankovky sú tiež „v obehu“, ak sa nepoužívajú na platby, ale sú vložené v bankách alebo uložené v pokladničkách.

Národné centrálne banky skladujú nové i použité bankovky. Po kontrole ich „upotrebitelnosti“ (fyzickej schopnosti na ďalší obeh) a pravosti sa použité bankovky môžu znova vrátiť do obehu. Bankovky neschopné ďalšieho obehu sa znehodnotia a falošné bankovky sa ohlásia na políciu. Eurosystém drží dva druhy zásob bankoviek – logistické a strategické.

Logistické zásoby sú pracovnými zásobami národných centrálnych bánk, ktoré sa používajú na uspokojenie dopytu po bankovkách v bežných situáciach a v prípadoch sezónnych výkyvov dopytu.

Používajú sa na:

- výmenu neupotrebitelných bankoviek stiahnutých z obehu,
- vyrovnanie očakávaného zvýšenia počtu bankoviek v obehu,
- vyrovnanie sezónnych výkyvov dopytu, a na
- optimalizáciu prepravy bankoviek medzi pobočkami národných centrálnych bánk.

Čím väčšia je siet' pobočiek národnej centrálnej banky, tým väčšie zásoby sú potrebné, pretože každá pobočka musí byť schopná kedykoľvek uspokojiť dopyt po bankovkách všetkých nominálnych hodnôt.

Časom môže samozrejme v logistických zásobách národnej centrálnej banky vzniknúť prebytok alebo nedostatok bankoviek, pretože ľudia cestujúci z jednej krajiny eurozóny do druhej si berú eurové bankovky so sebou. V prípade nedostatku bankoviek určitej nominálnej hodnoty národná centrálna banka využije strategické zásoby Eurosystému (ak nestacha prebytočné logistické zásoby iných národných centrálnych bánk).

Ozbrojená stráž pri preprave hotovostného eura – tlačiareň v Carregade, Portugalsko.

SYSTÉM RIADENIA ZÁSOB PRI PRECHODE NA EURO

Na základe pravidelných revízií výrobných plánov národných centrálnych bank a vytvorenia centrálnej rezervy CRS sa predpokladalo, že Eurosystém mal pred zavedením eura dostatočné zásoby eurových bankoviek. Niekoľko mesiacov tesne pred zavedením novej meny však v dôsledku poskytnutia veľmi vysokého objemu bankoviek nižšej nominálnej hodnoty komerčným bankám vznikli pochybnosti, či zásoby národných centrálnych bank skutočne postačia na uspokojenie dopytu začiatkom roka 2002. Tento problém sa týkal najmä bankoviek 5 €. S cieľom minimalizovať riziko lokálneho nedostatku bankoviek preto Eurosystém zaviedol systém riadenia zásob.

Tento systém umožňoval národným centrálnym bankám, ktorým hrozil nedostatok bankoviek, rýchlo využiť rezervu CRS. Okrem toho sa všetky národné centrálne banky zaviazali, že si v prípade potreby budú navzájom sprístupňovať vlastné prebytočné rezervy. Ak v národnej centrálnej banke vznikol nedostatok bankoviek, musela sa najskôr obrátiť na centrálnu rezervu CRS. Ak dopyt nebolo možné uspokojiť z rezervy CRS, ostatné národné centrálne banky boli pripravené urobiť mimoriadne prevody bankoviek z vlastných

prebytočných logistických zásob. Na základe tohto postupu národné centrálne banky v decembri 2001 aktualizovali odhadovaný maximálny objem potrebný do konca februára 2002 a poskytli ECB podrobne údaje o požadovanom objeme zásob bankoviek potrebných na zabezpečenie plynulej dodávky. Tieto informácie spolu s denne aktualizovanými údajmi o počte bankoviek uvedených do obehu od 1. januára 2002 umožnili ECB monitorovať dopyt a dodávku eurových bankoviek počas najdôležitejších dní prechodu na euro.

Od novembra 2001 do januára 2002 si niekoľko národných centrálnych bank vyžiadalo z rezervy CRS spolu viac ako 500 miliónov päťeurových a desaťeurových bankoviek. Prevažná časť týchto bankoviek však v skutočnosti nebola vydaná v období prechodu na euro, keďže banky dokázali pokryť väčšinu svojich potrieb z počiatočného objemu bankoviek, a v prvých januárových týždňoch 2002 zostal dopyt bánk po bankovkách od národných centrálnych bank nízky. Systém riadenia zásob však napriek tomu pomohol zabrániť počas prechodu akýmkolvek výpadkom a stal sa základom neskoršieho stáleho systému riadenia zásob.

Dodávka hotovostného eura do supermarketu v Rakúsku koncom roka 2001.

PRVOTNÁ DISTRIBÚCIA BANKOVIEK A MINCÍ

Počas posledných štyroch mesiacov roku 2001, keď ešte boli v obehu národné bankovky a mince, si podniky v celej eurozóne, najmä banky a obchody, vytvárali zásoby eurových bankoviek a mincí. Tento proces prebiehal v dvoch fázach – „predzásobovanie“ (frontloading) a „druhotné predzásobovanie“ (sub-frontloading). V prvej fáze národné centrálné banky doručovali bankovky a mince komerčným bankám, ktoré ich zasa distribuovali obchodom, pobočkám báň a t. Iné. Nové peniaze zatiaľ ešte neboli zákonným platidlom a ich obeh bol zakázaný. Vďaka predzásobovaniu a druhotnému predzásobovaniu však boli bankovky a mince široko dostupné dlho pred 1. januárom 2002. Spoločnosti zabezpečujúce prepravu peňazí tak mohli efektívnejšie využívať svoje vozidlá (ktorých bolo približne 7 600), čím sa predišlo výpadkom v dodávke peňazí koncom roka 2001. Ďalšie výhody včasnej distribúcie hotovosti:

- banky mohli včas dodávať eurové bankovky do približne 200 000 bankomatov,
- maloobchodníci si mohli pripraviť pokladnice na novú menu,

- banky a prevádzkovatelia predajných automatov začali dodávať novú menu do zariadení.

Nedostatok nových bankoviek a mincí v prvých dňoch roka 2002 by bol nielen zlou reklamou pre novú menu, ale zároveň by spôsobil, že by sa muselo predĺžiť obdobie simultánneho obehu národných mien a eura, ktoré mohlo trvať maximálne osem týždňov. Len dostatočne rozsiahla a včasná dodávka hotovosti mohla zaistit plynulú výmenu peňazí a tým zabezpečiť a upevniť dôveru verejnosti i finančných trhov v novú menu. Z pohľadu objemu bolo do konca roka 2001 dodaných takmer 80 % z počiatočného požadovaného množstva bankoviek a 97 % z celkového požadovaného množstva mincí (vrátane štartovacích balíčkov pre verejnosť).

Vzhľadom na rozdielne podmienky v jednotlivých krajinách (velkosť rôznych krajín eurozóny a ich hospodárstva, infraštruktúra na dodávanie hotovosti a národný scenár prechodu na novú menu) si jednotlivé národné centrálné banky stanovili vlastný časový plán predzásobovania a druhotného predzásobovania.

Zákazník si v parížskej banke kupuje štartovací balíček eurových mincí.

S predzásobovaním bolo možné začať najskôr štyri mesiace pred prechodom na novú menu, čiže 1. septembra 2001. Skorší termín neboli schválený z logistických dôvodov a tiež preto, lebo pri skoršom začiatku predzásobovania by sa zvýšilo bezpečnostné riziko a hrozilo by, že sa hotovostné euro dostane predčasne do obehu. Termín dodávky bankoviek bol v mnohých prípadoch iný ako v prípade mincí. Mince sa vo všeobecnosti začali dodávať skôr ako bankovky, a to z dôvodu vyšej logistickej zát'aže spojenej s prepravou mincí, a kvôli ich nižšej hodnote (a tým aj menšiemu bezpečnostnému riziku).

Banky a maloobchodníci, ktorí obdržali nové peniaze, boli voči dodávateľskej národnej centrálnej banke právne alebo zmluvne zviazaní neposkytnúť ich spotrebiteľom pred 1. januárom 2002. Predčasné uvedenie eurových bankoviek a mincí do obehu by narušilo plány a spôsobilo zmätok. Banky museli uzavrieť poistenie na pokrytie rizika zničenia a krádeže a tiež rizika predčasného úniku zásob hotovosti medzi verejnosť. Eurové bankovky doručené bankám v jednotlivých krajinách zostali až

do polnoci 1. januára 2002 vlastníctvom centrálnych bank. Ak vnútrostátne právne predpisy zachovanie vlastníctva neumožňovali, eurové bankovky dodané v rámci predzásobovania museli byť zabezpečené kolaterálom.

Verejnosť na rozdiel od bank, obchodov a ďalších organizácií hotovostné euro pred samotným prechodom neobdržala. Výnimkou boli iba štartovacie balíčky eurových mincí, ktoré bolo možné v druhej polovici decembra 2001 získať v bankách alebo priamo v národných centrálnych bankách. Štartovacie balíčky obsahovali eurové mince v celkovej hodnote od 3,88 € (čo zodpovedá 23 fínskym markám) až do 15,25 € (100 francúzskych frankov). Cieľom distribúcie štartovacích balíčkov bolo umožniť verejnosti oboznámiť sa s eurovými mincami a uľahčiť jej tak prechod na novú menu. Ľudia mali eurovými mincami začať platit' hned' v prvých dňoch roka 2002, aby sa k maloobchodníkom dostalo viac mincí.

Prísne zabezpečenie dodávky eur z pobočky Banca d'Italia v blízkosti Ríma.

Národné centrálne banky v rámci svojich informačných kampaní verejnosti odporúčali, aby si mince zo štartovacích balíčkov neodkladala, ale aby ich míňala. Mnohí si ich však pochopiteľne chceli radšej odložiť ako spomienku na historickú udalosť. Balíčkov bolo vyrobených len malé množstvo a v niektorých krajinách sa vypredali behom 48 hodín.

Prečo však banky boli ochotné vytvoriť si rozsiahle zásoby hotovostného eura už dávno pred samotným prechodom na novú menu? Hotovosť nie je úročená a jej držbou vznikajú bankám náklady. Tieto dodatočné náklady bolo potrebné vykompenzovať. Nato, aby boli banky ochotné akceptovať predčasné dodávky bankoviek a minci, bol vytvorený špeciálny debetný model, ktorý:

- musel zohľadňovať ďalšie hotovostné prostriedky v eurách v držbe bánk,
- musel byť jednoduchý a musel sa dať jednoducho implementovať,
- nesmel narušiť vzťahy medzi bankami a ich klientmi.

V súlade s „lineárnym debetným modelom“ sa hotovosť v nominálnej hodnote nezaúčtovala na tárhochu účtu príslušnej banky naraz, ale postupne

– jedna tretina 2. januára, druhá 23. januára a posledná 30. januára 2002.

Tieto dátumy boli stanovené podľa hlavných refinančných obchodov začiatkom roka 2002, v rámci ktorých ECB dodala komerčným bankám likviditu. Rada guvernérov ECB rozhodla, že debetný model by mal zostať jediným nástrojom na úrovni Eurosystému na vyrovnávanie nákladov subjektov, ktoré sa podieľali na prechode na novú menu. Na národnej úrovni však bolo možné zaviesť obmedzené a špecifické výnimky, a to za predpokladu, že prijaté opatrenia prispejú k zjednodušeniu procesu zavedenia eura. V niektorých krajinách napríklad banky, ktoré prijímali prvotné dodávky bankoviek nízkej nominálnej hodnoty, resp. včasne vracali národnú menu, získali od národnej centrálnej banky finančné výhody.

Kedže bankovky vydané národnými centrálnymi bankami obiehali vo veľkých množstvach aj mimo eurozónu, eurové bankovky sa ešte pred zavedením dodávali aj do týchto oblastí, hoci len v obmedzenej miere. Distribúciu hotovosti komerčným bankám mimo eurozónu bankami so sídlom v eurozóne od 1. januára 2001 upravovalo usmernenie ECB. Banky mohli distribuovať eurové bankovky svojim pobočkám a centrálam mimo eurozónu.

Grécko – ozbrojená stráž dohliada na vylodenie nákladného vozidla prevážajúceho hotovostné euro.

Okrem toho mohli banky hotovosť dodávať aj svojim dcérskym spoločnostiam a ďalším bankám so sídlom alebo sietou pobočiek mimo eurozónu. Následne prijaté usmernenie ECB ďalej rozšírilo možnosť predčasných dodávok eurových bankoviek do krajín mimo eurozónu. Banky mimo eurozónu, ktoré sa špecializovali na distribúciu bankoviek vo veľkom, mohli hotovosť získať od národných centrálnych báň a distribuovať ju ďalším bankám mimo eurozónu. Eurové bankovky mohli získať aj národné centrálne banky mimo eurozónu a ďalej ich distribuovať bankám v rámci svojej pôsobnosti. Dodávky hotovosti maloobchodníkom mimo eurozónu však povolené neboli.

Distribúcia eurových bankoviek na ktorékoľvek miesto mimo eurozónu bola povolená až od 1. decembra 2001. Špecializovaným úverovým inštitúciám a národným centrálnym bankám mimo eurozónu boli dodané bankovky v celkovej hodnote 4,1 mld. EUR. Na tomto objeme mala nemecká Bundesbank podiel 78 % a francúzska centrálna banka 12 %. Viac ako polovica všetkých bankoviek dodaných do krajín mimo eurozónu smerovala do východnej Európy vrátane západobalkánskych krajín a Turecka (kde obiehalo pomerne veľké množstvo nemeckých mariek). Veľké množstvo

bankoviek smerovalo tiež do Severnej Afriky a do medzinárodných korporátnych báň, napríklad vo Švajčiarsku a v Spojenom kráľovstve.

PREDZÁSOBOVANIE A DRUHOTNÉ PREDZÁSOBOVANIE

Predzásobovanie znamenalo fyzické doručenie eurových bankoviek a mincí z národných centrálnych báň komerčným bankám a ich zvoleným zástupcom (prepravcom cenín), ktoré prebiehalo medzi 1. septembrom a 31. decembrom 2001. Vo fáze druhotného predzásobovania sa tieto bankovky a mince od 1. septembra 2001 dodávali tretím stranám, napríklad obchodom, reštauráciám, a tiež výrobcom a vlastníkom predajných automatov. Proces predzásobovania a druhotného predzásobovania vrátane debetného modelu sa riadił usmerneniami ECB.

ZJEDNODUŠENIE PRECHODU NA NOVÚ MENU PRE MALOOBCHODNÍKOV

Ked'že maloobchod mal byť hlavným distribučným kanálom nových mincí (zatiaľ čo väčšina bankoviek sa mala distribuovať prostredníctvom bankomatov), mnohí predajcovia mali obavy, že budú musieť v prvých dňoch roka 2002 držať veľké množstvo mincí. Tento problém mali pomôcť eliminovať štartovacie balíčky eurových mincí a tiež skutočnosť, že banky mali prostredníctvom bankomatov do obehu uvádzat skôr bankovky nižšej nominálnej hodnoty. Podobne aj na sociálne dávky (často vyplácané v hotovosti) sa mali používať bankovky nižšej hodnoty.

Pomôct' v tomto smere mala aj verejnosť – informačná kampaň Euro 2002 ľudí vyzývala, aby minimalizovali platby v oboch menách (v národnej mene i v eurách), aby začali čím skôr používať eurové bankovky a mince a aby podľa možnosti platili presnými čiastkami.

UVEDENIE HOTOVOSTNÉHO EURA DO OBEHU

Celkové množstvo bankoviek v obehu v prvých dňoch prechodu na novú menu prevýšilo všetky očakávania. Vstup bankoviek do obehu bolo možné prirovnátať k napúšťaniu vody do vane, ktorá sa nakoniec naplnila viac, ako sa predpokladalo. Dôvodom bol veľký prílev eur, ktorý bol možný vďaka veľkému objemu hotovosti dodanej ešte pred zavedením eura. Odlev národných bankoviek však neboli taký rýchly – národné meny sa z obehu dostávali len pomaly.

Počas prechodu na euro ECB denne monitorovala objem vydaných eurových bankoviek a mincí, a tiež objem národných peňazí stiahnutých z obehu. Graf na strane 63 zobrazuje celkový počet bankoviek v obehu po zavedení hotovostného eura. Ked'že sa

všetky bankovky dodané v rámci predzásobovania považovali za bankovky v obehu, objem hotovosti v obehu dosiahol 1. januára 2002 až 403 mld. EUR, čo bolo o 6 % viac ako 1. januára 2001.

Akonáhle však objem národných bankoviek stiahnutých z obehu začal prevyšovať objem vydaných eurových bankoviek, celkový počet bankoviek v obehu každým dňom klesal. Dňa 28. februára 2002 počet vydaných eurových bankoviek po prvýkrát prekročil počet stiahnutých národných bankoviek. Celková hodnota bankoviek v obehu dosiahla v ten deň 285,1 mld. EUR, čo bolo približne o štvrtinu menej ako 28. februára 2001.

Bezprostredne po prechode na novú menu bol extrémne vysoký dopyt po bankvkách 5 € a 10 €, keďže Eurosystém naliehal na banky, aby distribuovali najmä bankovky nižšej nominálnej hodnoty. V priebehu jedného mesiaca sa však množstvo týchto bankoviek v obehu výrazne znížilo, a to o viac ako 30 % v prípade bankoviek 5 € a takmer o 20 % v prípade bankoviek 10 €. Dopyt po bankvkách vyššej nominálnej hodnoty naopak stabilne stúpal, čoho dôkazom je aj priemerná hodnota eurovej bankovky v obehu, ktorá v januári 2002 dosahovala 28 €, avšak do konca toho istého roka sa zvýšila na 44 €. V decembri 2006 bola priemerná hodnota eurovej bankovky v obehu 55 €.

Podiel hotovostných platieb na celkovom objeme platieb sa v prvých dvoch januárových týždňoch vo väčšine krajín eurozóny zvýšil, keďže ľudia sa zbavovali starej meny a začali používať euro. Tento stav sa začal normalizovať v druhej polovici januára. Podiel platieb v eurách na celkovom objeme hotovostných platieb dosahoval 7. januára v priemere 75 % a v polovici januára už prekračoval 90 %.

1. január 2002, Maastricht, tesne po polnoci: nové eurové bankovky sú stredobodom záujmu.

SŤAHOVANIE NÁRODNÝCH BANKOVIEK A MINCÍ Z OBEHU

V snahe odbremeníť banky, maloobchodníkov a prepravcov cenín počas obdobia prechodu na novú menu sa príslušné orgány vo väčšine krajín snažili vopred nabádať verejnosť, aby si ešte pred januárom 2002 uložila národné mince v bankách. Rôzne organizácie tiež organizovali kampane, v rámci ktorých mohli ľudia „staré“ mince venovať na dobročinné účely. Celková hodnota národných mincí v obehu sa v roku 2001 znížila o 9 % zo 17,9 mld. EUR na konci roka 2000 na 16,3 mld. EUR o dvanásť mesiacov neskôr. Čo sa týka objemu, na konci roka 2001 bolo stále v obehu 107,5 miliardy národných mincí, čo bol viac než dvojnásobok celkového objemu mincí vyrobených na zavedenie eura.

Tento nesúlad sa dá vysvetliť zhromažďovaním mincí na rôzne účely. Ľudia si dlhodobo odkladajú najmä mince nižšej hodnoty (napríklad v pokladničkách), a tie sa následne strácajú z obehu. Tieto mince si tiež zvyknú odkladat zberatelia, a tí celkovej hodnote svojich zbierok nemusia venovať veľkú pozornosť. Mince nízkej hodnoty sa v platbách používajú len do určitej miery, a mince vrátené pri nákupe sa nemusia nevyhnutne použiť pri ďalších nákupoch. Komerčné banky okrem toho nevymieňajú mince, ktoré si ľudia prinesú z iných krajín, a preto sa tieto mince tiež strácajú z obehu. Z týchto dôvodov sa do obehu musia neustále uvádzat nové mince, čím sa celkový počet mincí v obehu zvyšuje.

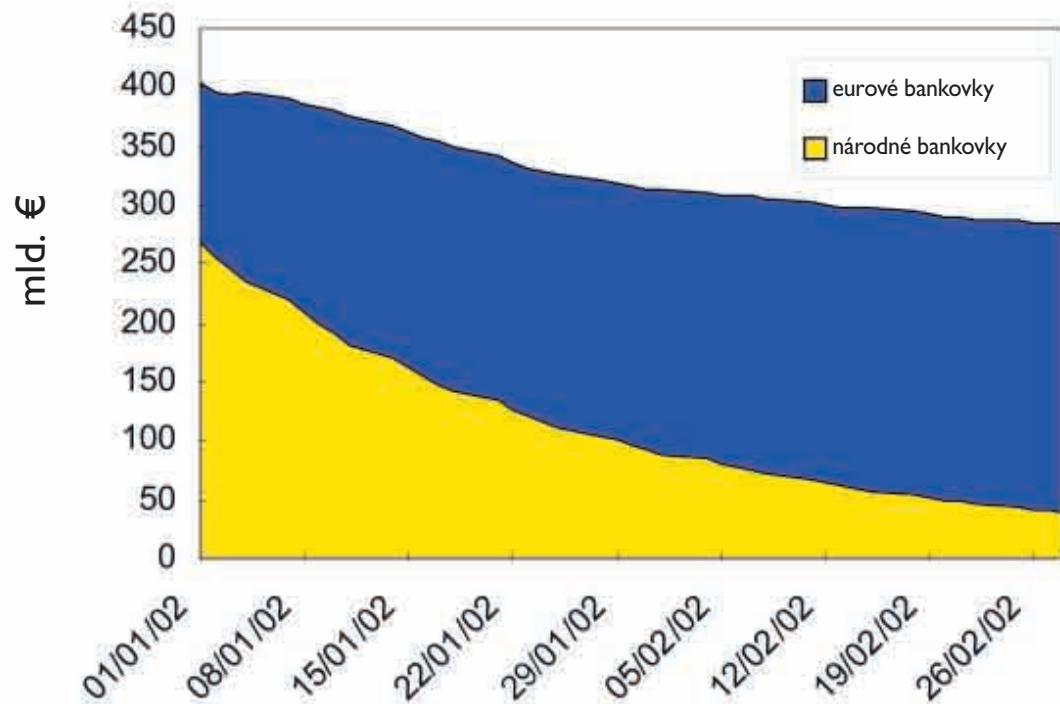
Do konca februára 2002 bola z obehu stiahnutá približne jedna tretina národných mincí, čím sa hodnota mincí v obehu znížila zo 16,3 mld. EUR na 11,3 mld. EUR.

Hodnota národných bankoviek v obehu klesla v roku 2001 takmer o jednu tretinu na 270 mld. EUR a od 2. januára 2002 bol tento pokles ešte výraznejší. Objem bankoviek vrátených národným centrálnym bankám dosahoval každý deň 4 až 6 % objemu zvyšných bankoviek v obehu. Do konca februára 2002 sa hodnota národných bankoviek v obehu znížila na 53,8 mld. EUR. Do konca roka 2002 sa z obehu vrátilo 95,1 % národných bankoviek.

Kedže sa národné bankovky dajú ešte dlho po prechode na euro (alebo dokonca bez časového obmedzenia) vymeniť v národných centrálnych bankách, ktoré ich vydali, nevymenené bankovky tiež zostávajú „v obehu“. Určité množstvo národných bankoviek a mincí tiež pravdepodobne zostane v rukách zberateľov alebo ako pamiatka na starú menu.

Na zníženie pravdepodobnosti krádeže sa od 1. januára 2002 v Belgicku, Francúzsku, Taliansku, Luxembursku a Španielsku začali používať tzv. systémy označovania národných bankoviek. Vrátené bankovky boli znehodnotené vyrazením dierok alebo odstrihnutím rohov, aby sa už nedali vymeniť alebo použiť pri platení. Podarilo sa tak znížiť finančné zaťaženie báň a pôšt, keďže už nemuseli platiť také vysoké poistné za prepravu hotovosti.

Hodnota bankoviek v obehu od 1. januára do 28. februára 2002

Nárast objemu nových bankoviek (rozširujúce sa modré pole) a pokles objemu starých bankoviek (zužujúce sa žlté pole) v obehu začiatkom roka 2002.

KONVERZIA BANKOMATOV A ZARIADENÍ NA SPRACOVANIE HOTOVOSTI

Prostredníctvom bankomatov sa realizuje približne 70 % výberov z bankových účtov. Počas prvých desiatich januárových dní po prechode na euro však ľudia na výber eur a výmenu národných bankoviek oveľa viac využívali aj pokladničné služby zhruba 218 000 báň a pôšt. V niektorých krajinách, napríklad v Nemecku a Španielsku, kde boli banky otvorené aj 1. januára, bol objem hotovosti vydanej verejnosti pri priečade dokonca vyšší ako objem hotovosti vybranej z bankomatov.

Eurosystém podporoval včasné a rýchle konverziu bankomatov, aby väčšina z nich po 1. januári 2002 vydávala už len eurové bankovky.

Firmy, ktoré potrebovali na euro prispôsobiť svoje zariadenia na spracovanie hotovosti (napr. zariadenia vydávajúce hotovosť alebo predajné automaty), mali príležitosť nové bankovky otestovať dávno pred prechodom na euro. Počas tlačiarne postupne poskytovali jednotlivé nominálne hodnoty na testovacie účely. Testovanie prebiehalo v troch fázach:

Odborník na zariadenia na spracovanie hotovosti testuje eurové mince pochádzajúce z rôznych mincovní v priestoroch Deutsche Bundesbank blízko Frankfurta.

- V máji a septembri 2000 boli výrobcom zariadení sprístupnené dve centralizované testovacie série. Na testovaní sa zúčastnilo celkom 54 firmami z krajín EÚ i mimo nej (vrátane Japonska a Spojených štátov). Testy prebiehali v zabezpečených priestoroch Bundesbank blízko Frankfurta, pod dohľadom ECB. Každá firma mala k dispozícii malú skúšobnú kabínu, v ktorej mohla bankovky analyzovať použitím vlastných zariadení. Na základe všeobecného informačného balíčka so špecifikáciami eurových bankoviek vrátane informácií o umiestnení a vlastnostiach ochranných prvkov mohli firmy stanoviť, ktoré prvky majú senzory ich zariadení overovať, aby potvrdili pravosť bankovky.
- Od marca 2001 sa tieto testy začali vykonávať vo všetkých 12 krajinách eurozóny a tiež v Spojenom kráľovstve. Zúčastnilo sa na nich viac ako 150 organizácií. V tejto fáze sa už na testoch mohli zúčastniť aj poskytovatelia služieb (vrátane firm zabezpečujúcich údržbu zariadení na výdaj hotovosti) a banky.
- Od 1. septembra 2001 mohli firmy začať s laboratórnymi testami predbežných dodávok

Odborníci na zariadenia na spracovanie hotovosti testujú eurové bankovky v priestoroch Deutsche Bundesbank blízko Frankfurta.

bankoviek vo vlastných priestoroch. Výrobcovia zariadení z krajín mimo eurozónu testovacie eurové bankovky obdržať nemohli, mohli si ich však zakúpiť od Deutsche Bundesbank.

Vďaka dôkladnej príprave zo strany bánk a výrobcov a prevádzkovateľov zariadení na výdaj hotovosti prebiehala konverzia v eurozóne veľmi rýchlo – 2. januára 2002 bolo pripravených 90 % a o dva dni neskôr takmer 100 % zariadení. Počet výberov z bankomatov bol v prvom januárovom týždni 2002 veľmi vysoký, keďže ľudia mali o novú menu veľký záujem. V Holandsku bolo napríklad v prvých dvoch dňoch roka uskutočnených päť miliónov výberov. Objem vyberaných prostriedkov zostal vysoký až do polovice druhého týždňa. Potom sa znova vrátil na pôvodnú úroveň.

Konverzia zariadení na spracovanie hotovosti na druhej strane prebiehala o niečo pomalšie, čo však bolo pochopiteľné, keďže na prispôsobenie obrovského množstva zariadení (desať miliónov zariadení na spracovanie mincí, pričom niektoré prijímal aj bankovky) v relatívne krátkom čase bol k dispozícii len obmedzený počet technikov.

Krajiny, kde konverzia zariadení trvala dlhšie a kde zariadenia neboli včas pripravené na hotovostné euro, vyšli verejnosti v ústrety – ak ľudia za niektoré služby, napr. za parkovanie alebo cestovné lístky, nemohli zaplatiť, nedostali pokutu. Všetky počiatočné problémy sa však podarilo v priebehu niekoľkých týždňov odstrániť.

VÝMENA NÁRODNÝCH BANKOVIEK V NOMINÁLNEJ HODNOTE

Ked' boli 1. januára 1999 stanovené neodvolateľné výmenné kurzy národných bankoviek a mincí jednotlivých krajín eurozóny, tieto bankovky a mince sa z právneho hľadiska stali podjednotkami eura. Od tohto dňa bolo možné bankovým prevodom z jednej krajiny eurozóny realizovať platby v eurách na bankový účet v druhej krajine eurozóny. Eurové bankovky a mince sa však zatiaľ používať nedali, pretože tie boli zavedené až v roku 2002.

V reakcii na stanovenie neodvolateľných výmenných kurzov a v snahe zabezpečiť určitú zameniteľnosť národných bankoviek jednotlivých krajín eurozóny počas tohto trojročného prechodného obdobia sa národné centrálne banky rozhodli vymieňať národné bankovky bez poplatku. Väčšina národných centrálnych bánk ponúkala túto službu prostredníctvom všetkých svojich pobočiek, takže celkovo bolo zapojených 500 pobočiek. Obchodní klienti – komerčné banky a zmenárne – si vo väčšine krajín mohli národné bankovky vymieňať len na jednom mieste. Mince sa nevymieňali, keďže ich preprava späť do krajiny, v ktorej boli vydané, by kvôli ich hmotnosti a množstvu spôsobila logistické problémy. Najväčšie množstvo cudzích bankoviek vrátila do pôvodných krajín nemecká Bundesbank (661 miliónov bankoviek). Na druhom mieste bola francúzska centrálna banka, ktorá vrátila 93 miliónov bankoviek, a na treťom luxemburská s počtom 27 miliónov bankoviek.

Táto výmena bankoviek v nominálnej hodnote mala byť pôvodne ukončená do 31. decembra 2001 – do zavedenia eurových bankoviek a mincí. S cieľom zjednodušíť prechod na novú menu však Rada guvernérów ECB obdobie výmeny národných bankoviek predĺžila až do 31. marca 2002, ked' už euro takmer úplne nahradilo národné bankovky.

A vertical photograph on the left side of the page shows a person from the chest down. They are wearing a dark grey or black zip-up jacket over a bright orange-red ribbed shirt. Their hands are resting on a light-colored wooden table. In front of them, a newspaper is visible, with the word "Janvier" and the year "2009" printed on it. The background is slightly blurred.

KAPITOLA 5

KOMUNIKÁCIA

Deň € v Luxembursku a titulky v novinách.

PRÍPRAVA VEREJNOSTI NA ZAVEDENIE EURA

Zavedenie hotovostného eura bolo náročnou a ambicioznou úlohou, ktorá si po organizačnej, logistickej, technickej, finančnej a administratívnej stránke vyžadovala spoluprácu všetkých priamo zúčastnených strán, a v neposlednom rade aj verejnosti. Nevyhnutná bola samozrejme účasť bank, maloobchodníkov, prepravcov cení a výrobcov predajných automatov, a veľký význam mala koordinácia prípravných prác. V mnohých krajinách boli pri tejto príležitosti vytvorené špeciálne komisie, v ktorých bola zastúpená verejná správa a obchodné združenia. Od roku 1997 prebiehali diskusie aj na európskej úrovni. EMI a jeho nástupca, ECB, napríklad organizovali pravidelné stretnutia s odborníkmi z verejného sektora z jednotlivých krajín, na ktorých diskutovali na rôzne témy – legislatíva, duálne zobrazovanie cien, ich zaokrúhľovanie, účtovníctvo, DPH a ďalšie otázky týkajúce sa zdaňovania. EMI a ECB organizovali stretnutia s tretími stranami na európskej úrovni s cieľom diskutovať o záležitostach týkajúcich sa prechodu na novú menu.

ECB pôvodne nezamýšľala zverejniť informácie o dizajne a ochranných prvkoch eurových bankoviek skôr ako 1. septembra 2001, keď sa malo začať s dodávkami hotovosti. Avšak vzhľadom na počet pracovníkov manipulujúcich s hotovosťou (napr. predavačov, pokladníkov atď.), ktorých bolo potrebné vyškoliť, boli štyri mesiace podľa názoru podnikateľského sektora príliš krátke čas na usporiadanie školení, keďže najskôr bolo potrebné vyškoliť samotných školiteľov. Od januára 2001

sa teda v pobočkách národných centrálnych bank začali organizovať školenia pre školiteľov, no špeciálne školiteľské materiály sa začali distribuovať až po predstavení ochranných prvkov bankoviek 30. augusta 2001.

ECB si zároveň uvedomovala, že informácie o novej mene treba s dostačným časovým predstihom sprístupniť aj zrakovo postihnutým a ďalším znevýhodneným skupinám. Od marca 2001 ECB v rámci programu Európskej komisie „Euro Made Easy“ rozdistribuovala rôzny organizáciám zrakovo postihnutých 30 000 balíčkov vzorových bankoviek určených na školiace účely. Vzorové bankovky mali k dispozícii aj ďalšie znevýhodnené skupiny.

Vzorové bankovky boli na dotyk rovnaké ako pravé eurové bankovky, pretože boli vytlačené na rovnakom papieri a obsahovali prvky vytlačené hĺbkotlačou. Na rubovej strane však bankovky neboli potlačené a lícna strana bola označená nápisom „NO VALUE“. Motívy vytlačené ofsetovou tlačou na lícnej strane boli fiktívne – takto sa vzorky nedali zameniť s pravými bankovkami.

Odhalenie nadrozmerných plagátov eurových bankoviek na budove Eurotower
vo Frankfurte, ktorá je sídlom ECB (30. augusta 2001).

INFORMAČNÁ KAMPAŇ EURO 2002

V rámci technických a logistických príprav na zavedenie eura sa postupne začal plánovať aj spôsob informovania verejnosti o novej mene. Ľudia už mali k dispozícii informácie o výhodách spoločnej meny a o výmenných kurzoch, potrebovali však aj ucelené informácie o tom, ako prebehne samotná výmena peňazí.

ECB sa rozhodla zorganizovať rozsiahlu iniciatívu s cieľom informovať verejnosť o nových bankovkách a minciach. V novembri 1999 bola na základe medzinárodného výberového konania vybratá medzinárodná reklamná agentúra, ktorá mala ECB a národným centrálnym bankám pomôcť uskutočniť informačnú kampaň Euro 2002.

Hlavným cieľom kampane bolo informovať o:

- vzhľade eurových bankoviek a mincí,
- ich nominálnych hodnotách,
- ochranných prvkoch a
- prechode na novú menu ako takom.

Zámerom bolo zorganizovať integrovanú komunikačnú kampaň, ktorá by prostredníctvom rôznych médií šírila jednotné informácie. Hned na začiatku bol zvolený tzv. princíp megafónu v snahe optimalizovať dostupné zdroje a rozšíriť informácie čo najďalej. Cieľom bolo dosiahnuť, aby jednotlivé cielové skupiny šírili informácie ďalej (napr. maloobchodníci prostredníctvom letákov svojim zákazníkom), čím by sa počet oslovených postupne neustále zvyšoval.

Hoci hlavným cieľom informačnej kampane bolo osloviť každého v eurozóne, pre niektoré skupiny boli určené špeciálne informácie. Sem patrili vnútroskupiny orgány, ako napríklad polícia, spracovatelia peňazí (napr. predavači a zamestnanci bánk), cestovný a turistický priemysel, vzdelávacie inštitúcie, médiá, a tiež znevýhodnené skupiny vrátane nevidiacich a zrakovovo postihnutých.

Súčasťou kampane boli tieto aktivity:

- partnerský program, do ktorého boli zapojené organizácie z verejného a súkromného sektora,
- reklamná kampaň na jeseň roka 2001,
- samostatná internetová stránka so sekciou určenou pre deti, a
- ročná séria rôznych komunikačných a tlačových aktivít zameraných na šírenie informácií a podnechanie záujmu verejnosti o novú menu.

V rámci kampane bol pripravený celý rad rôznych informačných materiálov pre rôznych príjemcov. Keďže kampaň mala prebiehať v celej eurozóne, všetky materiály sa vyrobili centrálnie a až potom boli prispôsobené potrebám jednotlivých krajín, čo zaistilo konzistentnosť informácií a spôsobu ich podania. Centralizovaná príprava znamenala, že po schválení základného konceptu bolo potrebné materiály prispôsobiť požiadavkám jednotlivých krajín. V niektorých prípadoch stačilo materiály iba preložiť, ale niekedy bolo nevyhnutné zohľadniť konkrétnu skutočnosť, napríklad rôznu dĺžku obdobia prechodu na novú menu v jednotlivých krajinách. Všetky materiály, ktoré sa mali použiť v rámci kampane, boli pripravené vo všetkých (vtedy) jedenástich úradných jazykoch EÚ. Informačný leták pre verejnosť bol vyhotovený v 23 jazykoch. Niektoré z materiálov boli preložené aj do viacerých jazykov. V Španielsku sa napríklad materiály prekladali popri španielčine aj do úradných jazykov Baleárskych ostrovov, Baskicka, Katalánska, Galície a Valencie. V Írsku boli niektoré materiály vyhotovené aj v írcine.

Na začiatku kampane sa objavilo viacero otázok, ktoré bolo potrebné vyriešiť. Hlavná z nich sa týkala ochranných prvkov eurových bankoviek. Na jednej strane totiž bolo potrebné oboznámiť s nimi verejnosť, aby ich vedela správne rozoznať, ale na druhej strane informácie o týchto prvkoch nemali byť zverejnené príliš skoro, aby falšovatelia nemali dostať času pripraviť sa na ich falšovanie.

Logo partnerského programu

V rámci informačnej kampane Euro 2002 boli teda pripravené dva súbory materiálov. Jeden obsahoval obrázky bankoviek bez ochranných prvkov (vzory bankoviek) a druhý obrázky skutočných eurových bankoviek.

ECB na kampaň stanovila rozpočet v celkovej výške 80 miliónov eur. Celkovo bolo v rámci tejto pripravenej a vyrobených viac ako 30 rôznych publikácií v rôznych množstvách – niektoré len v jednom vyhotovení a niektoré v počte až 17 miliónov kusov (informačný leták pre verejnosť), a to v rôznych jazykových verziach. Tieto materiály sa distribuovali v rámci celej eurozóny i mimo nej.

PARTNERSKÝ PROGRAM

Základom partnerského programu, ktorý bol klúčovým prvkom kampane, bol spomínaný princíp megafónu – základnou myšlienkovou bolo šíriť informácie prostredníctvom partnerov čo najďalej.

Oficiálni partneri mali prístup k informáciám o nových bankovkách a minciach, ktoré mali šíriť ďalej svojim zamestnancom, zákazníkom a širokej verejnosti. Zároveň mali k dispozícii rôzne materiály, v ktorých mohli mať popri logu ECB, resp. príslušnej národnej centrálnej banky aj svoje vlastné logo.

Základom úspechu národných i medzinárodných partnerských programov bola predovšetkým skutočnosť, že partneri uznali význam presných informácií z prvej ruky. Partneri boli neustále informovaní o aktuálnom priebehu kampane prostredníctvom informačných spravodajcov, rôznych stretnutí a školení. Len prostredníctvom školení oslovili partneri v rámci medzinárodného programu až 300 000 pracovníkov narábajúcich s hotovosťou. Vo vyhradenej časti internetovej stránky kampane boli okrem toho k dispozícii ďalšie informácie o vývoji, príklady odporúčaných postupov a materiály na stiahnutie. Ku koncu kampane bolo do partnerského programu zapojených viac ako 2 400 národných partnerov a 100 medzinárodných partnerov.

KOMUNIKAČNÉ AKTIVITY V JEDNOTLIVÝCH KRAJINÁCH

Informačná kampaň Euro 2002 sa zameriavala najmä na otázky, ktoré mali význam pre všetkých: nominálne hodnoty eurových bankoviek a mincí, ich vzhľad a ochranné prvky. Šírili sa tiež všeobecné informácie o prechode na novú menu, tie však boli menej podrobnej.

Súbežne s informačnou kampaňou Euro 2002 uskutočňovali jednotlivé krajinys eurozóny svoje vlastné komunikačné aktivity. V rámci nich poskytovali špecifické informácie, najmä o:

- postupe prechodu na novú menu v konkrétnej krajine, a
- pevnom výmennom kurze príslušnej národnej meny voči euru.

Základnú úlohu v rámci národnej kampane zohrávali predovšetkým národná centrálna banka, ministerstvo financií a vláda ako celok. Dôležitá však bola aj účasť obchodných komôr a zástupcov bankového a maloobchodného sektora. V dôsledku rozdielnych infraštruktúr distribúcie hotovosti a zvyklostí sa postup prechodu na novú menu v jednotlivých krajinách do značnej miery líšil. Krajinys si stanovili svoje vlastné časové harmonogramy distribúcie hotovosti a rozhodli aj o zložení startovacích balíčkov mincí. V niektorých krajinách bolo obdobie prechodu na novú menu veľmi krátke, resp. v podstate žiadne (napr. v Nemecku), zatiaľ čo inde trvalo celých osiem týždňov. Národné bankovky a mince sa dali (v niektorých prípadoch stále dajú) vymeniť za euro v národnej centrálnej banke a v komerčných bankách.

Významnou súčasťou kampane boli rôzne propagačné a tlačové aktivity – od tlačových správ a tlačových konferencií až po informácie určené konkrétnym cieľovým skupinám, ako

napríklad bankám a maloobchodníkom, ktoré boli dôležitými sprostredkovateľmi nových bankoviek a mincí. Popri týchto aktivitách boli v každej krajine k dispozícii aj špeciálne telefonické informačné linky a internetové stránky. Mnohé národné centrálné banky okrem toho k informačnej kampani Euro 2002 prispeli televíznymi spotmi a tlačenými reklamnými materiálmi.

V mnohých krajinách prevládali obavy, že nepoužívané mince uložené v domácnostach budú mať za následok dlhé rady v bankách počas obdobia prechodu na novú menu. Zorganizovali sa preto rôzne kampane s cieľom povzbudit' ľudí, aby s vracaním mincí začali čo najskôr. V Belgicku to bola napríklad kampaň „Operation Piggy Bank“, ktorá prebiehala v televízii, v tlači a na školách a jej cieľom bolo prostredníctvom detí podnietiť rodiny, aby si belgické franky uložené v pokladničkách vymieňali za eurá. Podobné kampane prebiehali aj v Rakúsku, Fínsku, Nemecku a Írsku.

Výmenné kurzy pre 11 z 12 krajín boli stanovené 31. decembra 1998 a do platnosti vstúpili 1. januára 1999. V niektorých krajinách bola konverzia jednoduchá (napr. 1 € ≈ 2 DM), ale v niektorých krajinách, napríklad v Grécku, ktoré vstúpilo do eurozóny 1. januára 2001, to bolo komplikovanejšie: jedno euro tu predstavovalo 340,75 drachmy. Každá krajina eurozóny preto musela pripraviť materiály s informáciami o výmene národných mien za euro. Vo Francúzsku sa napríklad distribuovali letáčiky veľkosti kreditnej karty z odolného materiálu, ktoré uvádzali rôzne sumy v eurách a vo frankoch. Domácnosti v Írsku obdržali kalkulačky a informačné letáky.

Študenti propagujú novú menu v obchodnom centre v Dubline.

PRIESKUM V RÁMCI KAMPANE

Hned' od začiatku sa účinnosť informačnej kampane Euro 2002 hodnotila pomocou rôznych prieskumov – kvalitatívny prieskum pomohol formovať kreatívny štýl kampane a kvantitatívny prieskum poslúžil pri identifikovaní oblastí, v ktorých mala verejnosť nedostatočné vedomosti, a tiež pri zistovaní postoja verejnosti k zavedeniu nových bankoviek a minci. Vďaka týmto prieskumom bolo neskôr jednoduchšie podľa potreby upraviť stratégii kampane. Vzhľadom na význam a jedinečnosť kampane bol prieskum zo zrejmých dôvodov nevyhnutnou súčasťou stratégie. Ak by sa zistilo, že je kampaň v šírení informácií verejnosti neúspešná, už by ju nebolo možné zorganizovať a spustiť znova.

Kvalitatívny prieskum sa začal okamžite – v rámci neho bolo potrebné otestovať hlavné posolstvá, ktoré sa mali prezentovať vo všetkých materiáloch kampane. Keďže tieto materiály sa mali používať v celej eurozóne, museli byť pripravené tak, aby zaujali ľudí z rôznych krajín, od Fínska až po Portugalsko a od Írska až po Grécko. Bolo potrebné vybrať témy, ktoré by pritiahli pozornosť čo najväčšieho množstva ľudí a nikoho pritom nediskriminovali.

Uskutočnil sa teda prieskum, v rámci ktorého boli oslovené rôzne cielové skupiny: stredná veková skupina, staršia veková skupina, deti a manažéri menších podnikov. Na základe odpovedí respondentov zo všetkých týchto skupín sa zistilo, že kampaň musí byť oveľa pútavejšia. Jednotlivé odkazy kampane mali byť jednoduché a kvôli prehľadnosti malo byť v jednej reklame, či už televíznej alebo tlačenej, prezentované vždy len jedno posolstvo.

Tieto zistenia boli dôležitým prínosom v rámci vývoja obsahu kampane. Druhá časť prieskumu sa začala v novembri 2000. Prieskum odhalil, že materiály kampane sa výrazne zlepšili. Zistilo sa však aj to, že materiály mali byť osobnejšie a mali pôsobiť dynamickejšie. To sa malo docieliť zobrazením ľudí

narábajúcich s bankovkami a použitím výraznejších zvukových a vizuálnych prvkov.

Finálna verzia materiálov obsahovala „bublinu“ s textom, ktorý bol sloganom kampane – „EURO. NAŠA meno“. Tento slogan bol tiež podrobén hodnoteniu v rámci kvantitatívneho prieskumu. Podľa všeobecného názoru respondentov jednoduchosť sloganu vyjadrovala odkaz, že eurové bankovky a mince sú peniazmi pre všetkých.

V kvantitatívnom prieskume sa hodnotili vedomosti a postoje ľudí v eurozóne k zavedeniu hotovostného eura a najmä k praktickým aspektom prechodu na novú menu. Kvantitatívny prieskum prebiehal v štyroch kolách od septembra 2000 do februára 2002. Prvé kolo malo poskytnúť východiskové informácie na spustenie kampane a ďalšie hodnotenie nasledovalo vo februári 2001. Tretie kolo, ktoré prebehlo v novembri 2001, malo slúžiť najmä ako predbežná kontrola pred zavedením novej meny, a tiež ako čiastočné hodnotenie prebiehajúcej kampane. Vo februári 2002 sa potom uskutočnilo posledné kolo prieskumu, ktorého cieľom bolo vyhodnotiť celkovú kampaň i samotný prechod na novú menu.

V každej krajine eurozóny sa uskutočnili všetky kolá prieskumu. V rámci nich bolo v každej krajine priamo oslovených 500 respondentov, medzi ktorými boli dospelí, deti a ľudia pracujúci s hotovosťou. Cieľom prieskumu v prvých troch kolách bolo zistovať priebežnú úroveň vedomostí ľudí o novej mene. Na konci tretieho kola sa napríklad zistilo, že vedomosti o ochranných prvkoch bankoviek sa v prípade dospelých zlepšili o 12 % a v prípade manažérov malých podnikov o 17 %.

the **EURO.**
OUR *money*

Slogan kampane, ktorý bol preložený do 23 jazykov.

Špecialisti z agentúry Publicis, ktorú ECB vybrať
ako organizátora informačnej kampane Euro 2002,
pripravujú reklamné materiály.

Internetová stránka informačnej kampane Euro 2002.

INTERNETOVÁ STRÁNKA KAMPANE

Internetová stránka informačnej kampane Euro 2002 bola spustená 1. marca 2001. Stránka poskytovala informácie o eure a predovšetkým vyzdvihovala hlavné posolstvá kampane. Obsahovala tiež špeciálne sekcie určené pre hlavné cieľové skupiny, ako napríklad médiá, členov partnerského programu na národnej i medzinárodnej úrovni a pre deti. Na stránke bolo sedem rôznych sekcií vo farbách siedmich eurových bankoviek. Tak ako ostatné materiály kampane, aj internetová stránka bola k dispozícii v jedenástich úradných jazykoch EÚ a uvádzala tiež odkazy na internetové stránky národných centrálnych bank.

Každá sekcia sa zameriavala na inú oblast'. Sekcia *Eurové bankovky & mince* obsahovala najdôležitejšie informácie kampane: vzhľad, nominálne hodnoty a ochranné prvky novej meny. Ďalšia sekcia, *Prípravy na zavedenie eura*, informovala o rôznych procesoch a opatreniach v rámci prechodu na novú menu a jej súčasťou bola aj podsekcia *Cestovanie v rámci eurozóny*.

Ďalšie tri sekcie sa zameriavali na konkrétnie cieľové skupiny. Sekcia *Informácie pre organizácie* bola určená pre firmy s cieľom pomôcť pri príprave pracovníkov a pri spracovaní predbežných dodávok hotovosti, a ponúkala tiež rôzne komunikačné materiály na stiahnutie. Sekcia *Novinky a udalosti* bola určená najmä novinárom a obsahovala rôzne tlačové správy, informačné materiály a kontaktné informácie, ako aj prehľad kampane. Stránka tiež obsahovala Sekciu *pre deti*, v ktorej sa deti mohli zoznámiť s bankovkami a mincami prostredníctvom hry. Deti vo veku od osiem do dvanásť rokov sa okrem toho mohli zapojiť do online súťaže „Be a Euro SuperStar“ (Hľadá sa Euro Superstar).

Stránka si pred zavedením eura získala pravidelný záujem návštěvníkov, pričom jej návštěvnosť bola najvyššia v decembri 2001 a januári 2002 (viac ako jeden milión návštěv). Internetová stránka zohrala v kampani významnú úlohu. Okrem toho, že fungovala ako zdroj rôznych propagáčnych a tlačových materiálov, bola dôležitá najmä pre partnerský program, v rámci ktorého slúžila ako nízkonákladový distribučný kanál.

TLAČOVÉ A PROPAGAČNÉ AKTIVITY

Propagačný a tlačový program, ktorý bol klúčovou súčasťou informačnej kampane Euro 2002, zahŕňal koordinované aktivity, prostredníctvom ktorých získala tlač i verejnosť viac informácií o nových bankovkách a minciach.

Bol zostavený tzv. odpočítavací kalendár, na základe ktorého médiá v konkrétnie dni dostávali oficiálne informácie. K siedmim klúčovým dátumom médiá obdržali špeciálne informačné balíčky – po prvýkrát v deň € -365, t. j. 1. januára 2001, a naposledy v deň € -1, čiže 31. decembra 2001. Balíčky obsahovali textové a ilustračné materiály, napríklad letáky a disky CD-ROM. V určené dni boli balíčky odosланé približne 300 zástupcom národných a medzinárodných médií, najmä v eurozóne.

V rámci kampane sa v 11 z 12 krajín eurozóny uskutočnila aj séria konferencií. Na konferenciách sa zúčastnili významní predstavitelia jednotlivých krajín s cieľom upriamiť pozornosť na národné aspekty prechodu na novú menu a prípravy zo strany hlavných sektorov vrátane finančného sektora, maloobchodu a cestovného ruchu. Jednotlivé konferencie pritiahli značnú pozornosť médií, čiastočne aj vďaka mnohým známym osobnostiam, ktoré sa na nich zúčastnili, a ukázali sa byť účinným komunikačným kanálom.

Jedna z propagačných aktivít bola zameraná na deti vo veku od osem do dvanásť rokov, a to nielen preto, aby sa naučili viac o novej mene, ale tiež preto, aby mohli získané informácie podávať ďalej svojim rodičom a ostatným členom rodiny. Dvadsaťštyri finalistov súťaže, tzv. „Euro SuperStars“, bolo dňa 31. decembra 2001 pozvaných do Frankfurtu na slávnostné udeľovanie cien v ECB. Po hudobnom predstavení s postavami zo súťažného plagátu „Be a Euro SuperStar“ vtedajší prezident ECB Willem F. Duisenberg odovzdal víťazom ceny – špeciálne pokladničky s motívmi eurových bankoviek a laptopy.

Okrem odovzdávania cien Euro SuperStar, spolu s ktorým sa večer v deň prechodu na novú menu

uskutočnila aj špeciálna tlačová konferencia, ECB usporiadala ďalšie dve tlačové konferencie. Na prvej z nich, dňa 1. marca 2001, boli načrtnuté hlavné témy kampane a bol predstavený jej slogan. Druhá sa konala 30. augusta 2001 a mala veľkú sledovanosť. Prezident ECB na nej totiž po prvýkrát predstavil skutočné eurové bankovky. Ochranné prvky bankoviek boli dovtedy prísne utajované, a preto tlačová konferencia vyvolala veľký záujem – zúčastnilo sa na nej viac ako 500 novinárov, 39 fotografov a mnoho televíznych štábov, ktoré udalosť naživo vysielali z frankfurtskej Neue Oper. Dve fotografie z tejto akcie obleteli svet – fotografia Willema F. Duisenberga držiaceho hviezdu s eurovými bankovkami a fotografia plagátov s bankovkami na budove Eurotower – sídle ECB.

Plagát online súťaže pre deti „Be a Euro SuperStar“.

MEDIÁLNA KAMPAŇ

Mediálna kampaň bola najviditeľnejšou súčasťou informačnej kampane. Pozostávala z troch hlavných častí – internetovej, národnej a medzinárodnej kampane. Cieľom bolo dosiahnuť, aby aspoň 80 % obyvateľstva eurozóny videlo každý reklamný materiál minimálne dvaapokrát, pričom osobitnou cieľovou skupinou boli ženy v domácnosti a staršia generácia.

Stratégiou mediálnej kampane bolo postupne zvýšiť informovanosť ľudí prostredníctvom série siedmich televíznych reklám a ôsmich tlačených reklám, ktoré sa postupne jedna za druhou začali objavovať od konca septembra 2001. Posledná vlna kampane, ktorá prostredníctvom tlačených reklám znova informovala o ochranných prvkoch bankoviek, prebehla vo februári 2002 a celú kampaň ukončila. Celkovo sa v rámci kampane od septembra 2001 do februára 2002 v celej eurozóne viac ako desaťisíckrát premietli televízne reklamy a v rôznych publikáciách bolo zverejnených takmer 800 tlačených reklám.

Popri mediálnej kampani v eurozóne prebiehala aj medzinárodná kampaň, ktorá šírila informácie v ostatných krajinách Európy, ako aj v Ázii, Severnej Amerike a Latinskej Amerike. Cieľom v každom regióne bolo osloviť horných 10 až 20 % populácie (pokiaľ ide o vzdelenie a príjem) a ľudí potenciálne cestujúcich do eurozóny. V rámci tejto kampane sa zverejňovali tlačené reklamy v rôznych medzinárodných novinách a časopisoch, napríklad vo Financial Times a Time. Okrem toho boli na letiskách v eurozóne i na londýnskom Heathrow rozmiestnené veľkoplošné pútače. Reklamné materiály, tak v tlačenej ako aj v elektronickej podobe, boli dostupné aj na palubách lietadiel.

Distribuovali sa rôzne materiály, napríklad:

- informačné balíčky o eurových bankovkách a minciach pre všeobecnú verejnosť s údajmi o ich vzhľade a nominálnych hodnotách a s informáciami o prechode na novú menu,
- materiály určené na školenie pracovníkov narábajúcich s hotovosťou, ktorých súčasťou bol interaktívny disk CD-ROM, brožúra a videofilm s podrobnými informáciami o rozlišovaní pravých eurových bankoviek od falošných,
- tlačené reklamné materiály s informáciami o holograme a vodoznaku na eurových bankovkách,
- informačné letáky pre verejnosť, ktoré sa dostali do väčšiny domácností v eurozóne – celkovo ich bolo vyrobených 17 miliónov v 18 rôznych verziach, pričom základná verzia bola preložená do ďalších dvanásť jazykov, aby sa letáky mohli distribuovať aj v krajinách mimo eurozónu.

**the EURO.
OUR money**

ADY FOR THE EURO
Everyday Euro everyday.

欧元，
我们有的是

作好准备，迎接欧元
准备好迎接欧元吧

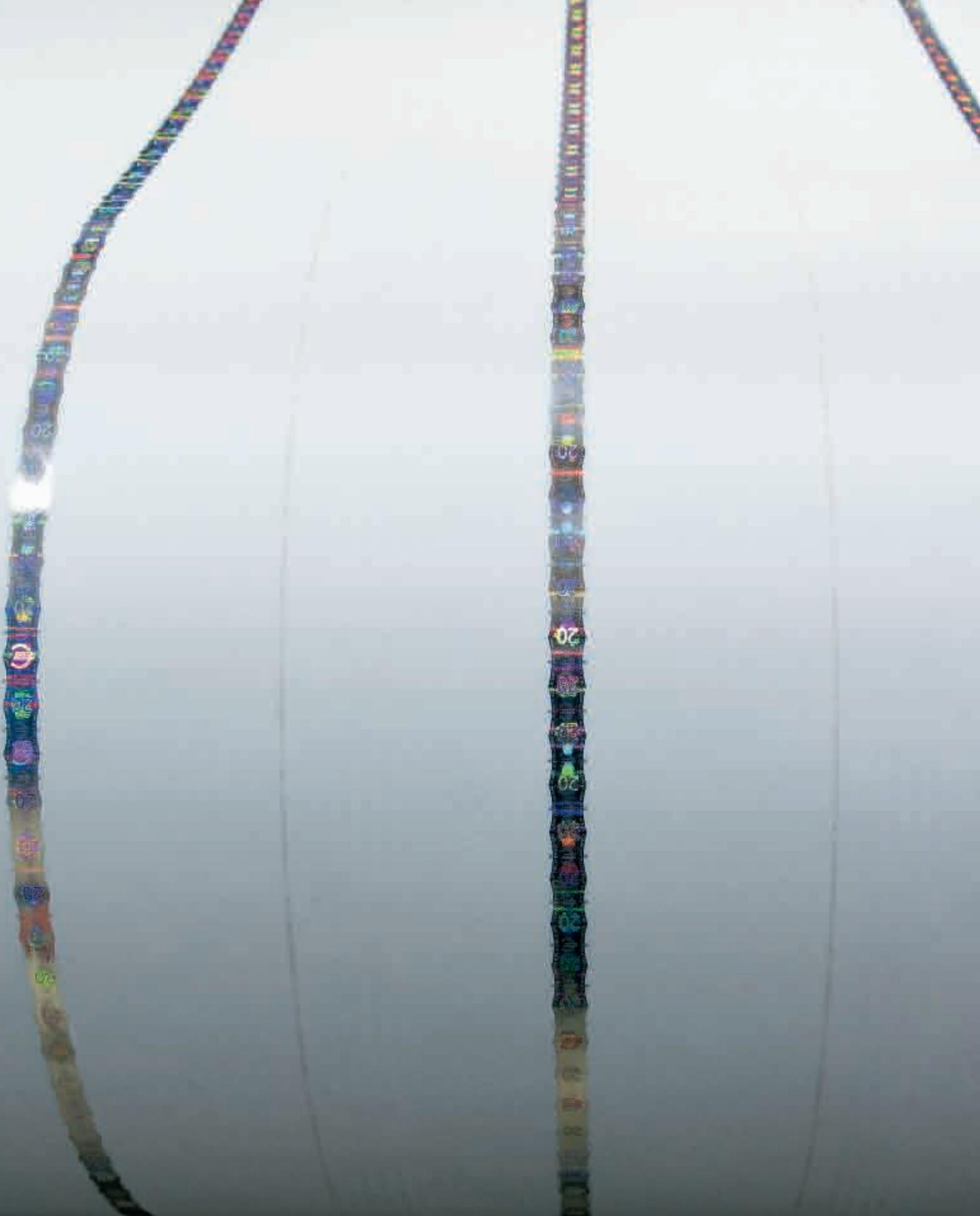
**Informačný leták pre verejnosť –
v angličtine a činštine.**

**the EURO.
OUR money**

**the EURO.
OUR money**

**the EURO.
OUR money**

Plagáty

KAPITOLA 6

OCHRANNÉ PRVKY EUROVÝCH BANKOVIEK

 Aplikácia holografického prúžka na bankovkový papier.

Jednou z hlavných úloh informačnej kampane Euro 2002 bolo informovať verejnosť o vzhľade eurových bankoviek a mincí. Vďaka rozsiahlej propagácii ľudia už čoskoro dokázali rozoznať jednotlivé nominálne hodnoty na prvy pohľad. Kampaň sa však zameriavala aj na ochranné prvky bankoviek. Verejnosť i profesionálni spracovatelia peňazí sa s nimi museli oboznámiť, aby vedeli rozpoznať pravé bankovky od falošných.

Pri výrobe bankoviek sa používa moderná technológia tlače. Vďaka ochranným prvkom sa dajú pravé bankovky ľahko rozpoznať od falzifikátov. Pravost eurových bankoviek sa dá overiť rôznymi spôsobmi. Niekoľko napríklad na bankovkách kontroluje prvky, ktoré sú viditeľné vol'ným okom, ako napríklad vodoznak. Pri manipulácií s hotovosťou napríklad v supermarketoch ľudia často overujú, či je bankovkový papier na dotyk tuhý a pevný, a či sa na bankovkách dajú nahmatať prvky vytlačené vystupujúcou tlačou.

Pracovníci v pokladniach majú možnosť overiť si aj ďalšie prvky, ktoré sú viditeľné pod ultrafialovým svetlom. Eurové bankovky okrem toho obsahujú aj niekoľko skrytých prvkov, pomocou ktorých ich identifikujú senzory predajných automatov a vysokorýchlosných zariadení na triedenie bankoviek v centrálnych bankách. Tie najvýspejšie skryté prvky dokážu overiť len najmodernejšie senzory, ktoré majú k dispozícii iba centrálné banky a ktorých špecifikácie pozná len niekoľko výrobcov senzorov. Možnosť, že by centrálné banky znova uviedli do obehu falošné peniaze prijaté od bánk a maloobchodníkov, je teda veľmi nepravdepodobná.

Eurové bankovky majú rôzne ochranné prvky, podľa toho, či ide o bankovky nižšej alebo vyššej

nominálnej hodnoty – na bankovkách nižšej hodnoty (5 €, 10 € a 20 €) je na lícnej strane holografický prúžok a na rubovej zlatistý pruh, zatiaľ čo na bankovkách vyššej hodnoty (50 €, 100 €, 200 € a 500 €) je na lícnej strane medailón s hologramom a na rubovej strane číslo nominálnej hodnoty vytlačené opticky premenlivou farbou.

Kedže falšovatelia sa pri výrobe falzifikátov väčšinou zameriavajú len na niektoré ochranné prvky, ktoré sa im nie vždy podarí úspešne napodobniť, pri kontrole bankovky sa odporúča overiť si vždy viacero ochranných prvkov, a to hmatom, pohľadom a naklonením bankovky. Časť SKÚŠKA HMATOM opisuje hmatom rozpoznateľné ochranné prvky. V časti SKÚŠKA POHLADOM sa oboznámite s prvkami, ktoré sú viditeľné proti svetlu. V časti SKÚŠKA NAKLONENÍM sú opísané prvky, ktoré sú „pohyblivé“, resp. menia farbu. Pracovníci v obchodoch môžu okrem toho pomocou jednoduchých zariadení overiť aj ďalšie prvky. Všetky verejne známe ochranné prvky eurových bankoviek sú zhrnuté a zobrazené nižšie.

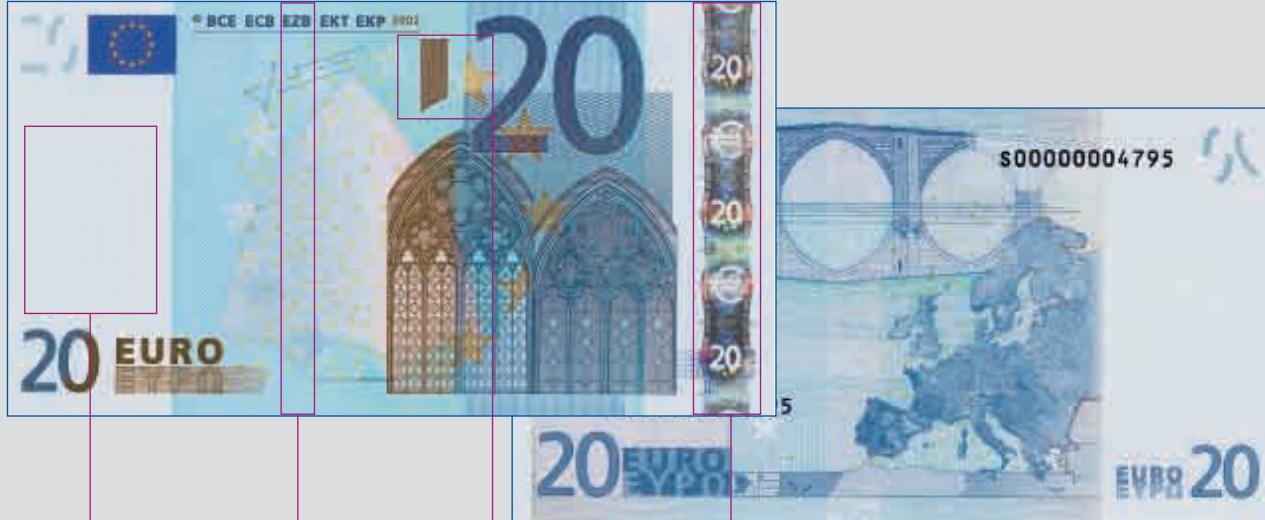
SKÚŠKA HMATOM

- Papier
Bankovkový papier je na dotyk tuhý a pevný.
- Vystupujúca tlač
Keď po bankovke prejdete prstom, nahmatáte vystupujúcu tlač.

SKÚŠKA POHLĀDOM

- **Vodoznak**
Keď bankovku podržíte proti svetlu, uvidíte vodoznak. Ak bankovku položíte na tmavý povrch, svetlé časti vodoznaku stmavnú. Tento efekt je najzreteľnejší vo vodoznaku, ktorý zobrazuje nominálnu hodnotu bankovky.
- **Ochranný prúžok**
Pri pohľade proti svetlu prúžok vyzerá ako tmavá čiara. Prúžok obsahuje slovo „EURO“ a nominálnu hodnotu bankovky.
- **Sútlačová značka**
Keď sa na bankovku pozriete proti svetlu, značky vytlačené v hornom rohu na oboch stranach bankovky sa spoja a vytvoria jej nominálnu hodnotu.
- **Perforácie**
Pri pohľade proti svetlu uvidíte v holografickom prúžku alebo v medailóne s hologramom perforácie v tvare znaku €.

Vodoznak
Pri pohľade proti svetlu sa objaví matný obraz a nominálna hodnota bankovky.

Ochranný prúžok
Pri pohľade proti svetlu je vidieť tmavý prúžok, ktorý prechádza bankovkou.

Kvalita papiera
Vezmite bankovku do ruky – bankovkový papier by mal byť na dotyk tuhý a pevný. Keď po lícej strane bankovky prejdete prstom, zistíte, že vrstva farby je na niektorých miestach hrubšia.

Hologram
Na bankovkách 5 €, 10 € a 20 € hologram pri naklonení zobrazuje nominálnu hodnotu bankovky a znak eura (€).

SKÚŠKA NAKLONENÍM

- **Medailón s hologramom (bankovky 50 €, 100 €, 200 €, 500 €)**
Pri naklonení bankovky sa obraz hologramu mení. Zobrazuje buď nominálnu hodnotu bankovky, alebo architektonický motív (okno alebo brána).
- **Holografický prúžok (bankovky 5 €, 10 € a 20 €)**
Pri naklonení bankovky hologram zobrazuje buď jej nominálnu hodnotu, alebo znak €. Po okrajoch sú drobným písmom uvedené čísla, ktoré predstavujú nominálnu hodnotu bankovky.
- **Opticky premenlivá farba (bankovky 50 €, 100 €, 200 €, 500 €)**
Pri naklonení bankovky sa farba čísla nominálnej hodnoty na rubovej strane mení z purpurovej na olivovozeleňu alebo hnedú.
- **Zlatistý pruh (bankovky 5 €, 10 € a 20 €)**
Pri naklonení bankovky sa na rubovej strane objaví lesklý, zlatistý pruh, na ktorom je zobrazené číslo nominálnej hodnoty a znak €.

SKÚŠKA ULTRAFIALOVOU LAMPOU

- *Viditeľnosť prvkov pod ultrafialovým svetlom*
Pod UV svetlom si overte nasledujúce vlastnosti:
- samotný papier nesveti,
- svietia červené, modré a zelené vlákna zapustené do papiera,
- vlajka Európskej únie je zelená s oranžovými hviezdami,
- podpis prezidenta ECB je zelený,
- na lícnej strane svietia veľké hviezdy a malé krúžky, na rubovej strane svieti mapa, most a číslo nominálnej hodnoty.

SKÚŠKA LUPOU

- *Mikrotlač*
Na niektorých miestach bankovky je vytlačené drobné písmo, ktoré je viditeľné iba pod lupou.
Znaky sú ostré, nie rozmazané.

VIETE, ŽE...

- ... nesprávnym zaobchádzaním s bankovkou môže dôjsť k poškodeniu niektorých jej prvkov?
Ak bola napríklad bankovka omylom vypratá, bankovkový papier môže pod ultrafialovým svetlom žiarit. Pravost bankovky si pre istotu overte hmatom, pohľadom a naklonením.
- ... na eurových bankovkách je podpis Willema F. Duisenberga, prvého prezidenta Európskej centrálnej banky, alebo Jeana-Clauda Tricheta, ktorý sa stal jeho nástupcom 1. novembra 2003?
Platné sú obidva typy bankoviek.

KAPITOLA 7

AKTUÁLNY A BUDÚCI VÝVOJ

Prístavná promenáda v Dun Laoghaire, Írsko.

Počet a hodnota eurových bankoviek v obehu sa od ich zavedenia začiatkom roka 2002 výrazne zvýšili. Okrem toho bol koncom roka 2006 podľa dostupných náznakov výrazný podiel – až 15 % celkovej hodnoty eurových bankoviek v obehu – v držbe mimo eurozónu. Kedže nedôvera verejnosti v eurové bankovky by mohla ohroziť ich funkciu platobného prostriedku, ECB od samého začiatku monitoruje stav zásobenia hotovostou a vývoj obehu hotovosti, a to z hľadiska objemu i kvality bankoviek. Monitorovaním zásob bankoviek v národných centrálnych bankách a koordinovaním cezhraničných hromadných presunov bankoviek z krajín, v ktorých sa nahromadili, do krajín, v ktorých chýbajú, ECB zabezpečuje efektívne uspokojovanie dopytu po bankovkách kdekolvek v eurozóne i mimo nej.

Eurosystém zabezpečuje nielen rovnako vysokú kvalitu všetkých nových bankoviek, ale aj ich dobrý stav potom, ako opustia trezory centrálnych bank. Zniženie ich kvality počas obehu v dôsledku opotrebovania alebo znečistenia by totiž znamenalo, že ich napríklad nebudú akceptovať predajné automaty. Ak by sa takéto bankovky nestahovali z obehu, bolo by tiež zložitejšie rozpoznať falzifikáty. Preto boli stanovené jednotné minimálne štandardy kvality bankoviek vhodných na ďalší obeh, ktoré musia eurové bankovky splňať pri spracovaní v národných centrálnych bankách. Na túto kontrolu sa používajú vysokorýchlosné triediace zariadenia, ktoré dokážu pravosť a kvalitu bankovky overiť za zlomok sekundy. S cieľom včas stiahovať z obehu opotrebované bankovky národné centrálné banky v nevyhnutných prípadoch zabezpečili, aby sa určité nominálne hodnoty vracali častejšie.

Eurosystém tiež pozorne sleduje vývoj iniciovaný komerčnými bankami v oblasti organizácie obehu hotovosti. V roku 2002 prijali výrobcovia zariadení na príjem a výdaj hotovosti a európske asociácie úverového sektora (European Credit Sector Associations) spoločné minimálne referenčné podmienky pre kvalitu a overovanie bankoviek. Zariadenia na príjem a výdaj hotovosti sú samostatné plnoautomatické zariadenia ovládané zákazníkmi,

ktoré prijímajú, spracovávajú a vydávajú bankovky. Referenčné podmienky zabezpečujú, aby pred vydaním bankoviek bola spoľahlivo overená ich pravosť a vhodnosť na ďalší obeh. V decembri 2004 bol k týmto referenčným podmienkam pridaný „Rámec na odhalovanie falzifikátov a triedenie bankoviek úverovými inštitúciami a ostatnými spracovateľmi peňazí podľa upotrebitelnosti“. Rámec stanovuje požiadavky, ktoré musia banky a prepravcovia cenín splňať pri vydávaní bankoviek, ktoré prijali od svojich zákazníkov – či už prostredníctvom zariadení na príjem a výdaj hotovosti alebo zariadení na spracovanie hotovosti ovládaných zamestnancami. Nový rámec tiež minimalizuje riziko, že by banky mohli omylem vydať do obehu falosoňe bankovky. Okrem iného totiž stanovuje, že banky a prepravcovia cenín môžu používať iba také zariadenia na výdaj, príjem a spracovanie hotovosti, ktoré boli úspešne otestované v centrálnej banke.

Euro sa stalo významnou menou a Eurosystém získal zavedením bankoviek a mincí a riadením ich obehu značné skúsenosti, ktoré bude môcť využiť pri zavádzaní hotovostného eura v ďalších členských štátoch Európskej únie. Od roku 2007 euro postupne nahradí národné meny v dvanástich krajinách, ktoré vstúpili do Európskej únie 1. mája 2004, resp. 1. januára 2007: v Bulharsku, na Cypre, v Českej republike, Estónsku, Maďarsku, Lotyšsku, Litve, na Malte, v Poľsku, Rumunsku, Slovenskej republike a Slovinsku. Ako prvé z týchto dvanástich štátov sa členom eurozóny stalo v januári 2007 Slovinsko.

Euro je medzinárodne akceptovaná a obchodovateľná mena, a preto pritahuje pozornosť falšovateľov peňazí. Počet falzifikátov je však iba nepatrnným zlomkom približne jedenástich miliárd eurových bankoviek v obehu.

V snahe udržať si náskok pred falšovateľmi Eurosystém nepretržite monitoruje situáciu v oblasti falšovania peňazí, sleduje vývoj technológií tlače a reprodukcie a zároveň vyvíja nové ochranné prvky a uplatňuje nové postupy pri výrobe bankoviek.

Prezident Európskej centrálnej banky Jean-Claude Trichet symbolickým aktom víta desať nových členov Európskej únie v Európskej centrálnej banke (2004).

Účinnosť ochranného prvku sa po vydaní súradie bankoviek postupne znižuje, keďže falšovatelia svoje znalosti o ochranných prvkoch neustále rozširujú. Vydávajúce orgány preto zvyknú súradie bankoviek po niekoľkých rokoch v obehu vylepšovať.

V súčasnosti sa plánuje zavedenie novej súradie eurových bankoviek. Až na nové ochranné prvky si nová súradie bankoviek zachová kontinuitu so starou sériou: bankovky budú mať tie isté nominálne hodnoty, t. j. od 5 € do 500 €, a keďže ich vzhľad bude vychádzať zo súčasného návrhu „Epochy a slohy v histórii európskej kultúry“, budú sa dať okamžite rozoznať ako eurové bankovky.

Pri vývoji novej súradie sa najprv vytvoril zoznam bezpečnostných kritérií. Cieľom je vytvoriť bankovky, s ktorými sa bude dať ľahko manipulovať v obchodoch a na iných miestach a ktorých pravost sa bude dať ľahko overiť voľným okom i prostredníctvom senzorov. Príprava bankoviek

sa preto konzultovala s rôznymi skupinami používateľov. Ďalším krokom bude pri prevádzkových skúškach zistiť, či sú ochranné prvky dostatočne odolné proti opotrebovaniu, či splňajú ďalšie kvalitatívne kritériá a či sú vhodné na sériovú produkciu.

Vývoj a výroba nových eurových bankoviek bude určitý čas trvať. Bankovky sa budú uvádzat do obehu postupne počas niekoľkých rokov. Presné načasovanie ich zavedenia bude závisieť od dostupnosti nových ochranných prvkov a od situácie v oblasti falšovania peňazí. Prvé bankovky z novej súradie by sa mali objaviť v obehu na konci prvej dekády 21. storočia.

© Európska centrálna banka 2007

ADRESA
Kaiserstrasse 29, 60311 Frankfurt nad Mohanom, Nemecko

POŠTOVÁ ADRESA
Postfach 16 03 19, 60066 Frankfurt am Main, Germany

TELEFÓN
+49 69 1344 0

INTERNET
<http://www.ecb.int>

FAX
+49 69 1344 6000

TELEX
411 144 ecb d

FOTOGRAFIE
Deutsche Bundesbank
Európske spoločenstvo
Európska centrálna banka

TLAČ
ISBN: 978-92-899-0336-3 (elektronická verzia)

